

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών για την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού

Διεύθυνση Προστασίας Φυτών - Τμήμα Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου

Α' έκδοση
2023

Το «Εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών για την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού» γράφτηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις των Κανονισμών (ΕΕ) 2016/2031, (ΕΕ) 2017/625, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Αρμόδιας Αρχής Φυτογείας της Χώρας κατά το άρθρο 12 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/625.

Αθήνα 2023

Συντακτική ομάδα

Δρ Πέτρος Βαχαμίδης

Γεωπόνος – Τμήμα Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου

Λάμπρος Ντουλμπέρης

Γεωπόνος – Τμήμα Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου

Χρήστος Αραμπατζής

Γεωπόνος – Προϊστάμενος Τμήματος Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου

Δρ Σωτήριος Κοσμάς

Γεωπόνος – Προϊστάμενος Δ/σης Πολλαπλασιαστικού Υλικού
Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών και Φυτογενετικών πόρων

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
Διεύθυνση Προστασίας Φυτών - Τμήμα Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου
Λεωφ. Α. Συγγρού 150, Καλλιθέα, Τ.Κ. 176-71, Fax 210 9212090

Περιεχόμενα

1. Γενικά	5
1.1. Εισαγωγικά	5
1.2. Νομικό πλαίσιο	5
1.2.1. Διαδικασίες επίσημων ελέγχων	6
1.3. Κατηγορίες φυτοϋγειονομικών ελέγχων	8
1.4. Διεθνή Πρότυπα που λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτέλεση των επίσημων ελέγχων (IPPC/FAO και EPPO)	9
1.5. Η ροή των ελέγχων κατά την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού	11
1.6. Γενική λίστα για τον προγραμματισμό των επιθεωρήσεων	12
2. Έλεγχος εγγράφων & αρχείων	14
2.1. Εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών των επιχειρήσεων	16
2.1.1. Περιγραφή της οργανωτικής δομής.....	16
2.1.2. Σχέδιο της παραγωγικής διαδικασίας.....	17
2.1.3. Διαδικασίες γνωστοποίησης στις αρμόδιες αρχές	17
2.1.4. Σχέδιο φυτοπροστασίας.....	18
2.2. Εκπαίδευση του προσωπικού της επιχείρησης	19
2.3. Εσωτερικός έλεγχος επιχείρησης (internal audits)	22
3. Επιθεώρηση	23
3.1. Λειτουργικός έλεγχος (Systems audits).....	23
3.1.1. Εξοπλισμός & εγκαταστάσεις.....	24
3.1.2. Συνθήκες υγιεινής (γενικά)	26
3.1.3. Διαδικασίες	32
3.1.3.1. Για τους επισκέπτες.....	32
3.1.3.2. Ανά τμήμα ή παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης	33
3.2. Διαδικασίες έκδοσης φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων	41
3.2.1. Γενικά.....	42
3.2.2. Ειδική λίστα για τον προγραμματισμό της επιθεώρησης.....	43
3.3. Διαδικασίες έκδοσης πιστοποιητικών φυτοϋγείας	44
3.3.1. Αρμόδιες αρχές για την έκδοση πιστοποιητικών φυτοϋγείας σε φυτά προς φύτευση.....	44
3.3.2. Οι ορισμένοι φυτοϋγειονομικοί ελεγκτές.....	44
3.3.3. Υποχρεώσεις των επιχειρήσεων	45

3.3.4. Πηγές πληροφόρησης για την πιστοποίηση της συμμόρφωσης με τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της οικείας τρίτης χώρας	45
3.3.5. Οι προβλεπόμενοι επίσημοι έλεγχοι	46
3.3.5.1. Ο έλεγχος των εγγράφων	46
3.3.5.2. Ο έλεγχος ταυτότητας	47
3.3.5.3. Ο φυτοϋγειονομικός έλεγχος.....	47
3.3.5.4. Η εντατικοποίηση των ελέγχων	48
3.3.5.5. Ο τόπος διενέργειας των προβλεπόμενων επισήμων ελέγχων.....	49
3.3.5.6. Η ελάχιστη υποδομή στον τόπο ελέγχου	49
3.3.5.7. Γενική διαδικασία επιθεώρησης σύμφωνα με το πρότυπο PM 3/29(1)	49
4. Ολοκλήρωση ελέγχων.....	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	54

1. Γενικά

1.1. Εισαγωγικά

Το παρόν εγχειρίδιο έχει ως σκοπό να αποτελέσει έναν πρακτικό οδηγό για τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές της Ελλάδας κατά την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού. Βασίζεται στα τελευταία επιστημονικά δεδομένα και πρότυπα από τη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία των Φυτών (IPPC), τον Ευρωπαϊκό και Μεσογειακό Οργανισμό Φυτοπροστασίας (EPPO), από έγκυρα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, τη συνολική εμπειρία που έχει αποκτηθεί σε επίπεδο χώρας και φυσικά από το νομικό πλαίσιο που έχει υιοθετηθεί σε επίπεδο Ένωσης [Κανονισμοί [\(ΕΕ\) 2016/2031](#) και [\(ΕΕ\) 2017/625](#)]. Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται σε γενικές γραμμές η ροή των διαδικασιών που πρέπει να εφαρμοστούν κατά τον έλεγχο των τόπων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού. Η συγκεκριμένη ροή αναλύεται διεξοδικά και ανά θεματική ενότητα στη συνέχεια.

Όπως είναι λογικό, το παρόν εγχειρίδιο δεν μπορεί να αποτελέσει τον αποκλειστικό οδηγό για την άσκηση του φυτοϋγειονομικού ελέγχου στη χώρα μας. Είναι σαφές, ότι έως ένα ποσοστό, οι απαιτήσεις για τη διενέργεια του φυτοϋγειονομικού ελέγχου δεν είναι σταθερές, αφού μεταβάλλονται με μεγάλη συχνότητα, τόσο από τη νομοθέτηση νέων Κανονισμών και εκτελεστικών πράξεων, όσο και από τις ασταθείς και λεπτές ισορροπίες που χαρακτηρίζουν τη δυναμική των επιβλαβών οργανισμών των φυτών. Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος της συγγραφικής ομάδας και γενικά του Τμήματος Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων είναι η διαρκής επικαιροποίηση του παρόντος εγχειριδίου, ώστε να περιλαμβάνει, κατά το δυνατόν, τα τελευταία επιστημονικά και νομοθετικά δεδομένα.

1.2. Νομικό πλαίσιο

Ο συγκεκριμένος οδηγός γράφτηκε σύμφωνα με τις απαιτήσεις των Κανονισμών [\(ΕΕ\) 2016/2031](#), [\(ΕΕ\) 2017/625](#), [\(ΕΕ\) 2019/2072](#), καθώς και των εκτελεστικών πράξεων που τους συνοδεύουν. Κατά την εφαρμογή του οδηγού λαμβάνονται πάντα υπόψη η εθνική νομοθεσία (φυτοϋγειονομική & πολλαπλασιαστικού υλικού) καθώς και οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΥπΑΑΤ.

1.2.1. Διαδικασίες επίσημων ελέγχων

- Οι αρμόδιες αρχές, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, τηρούν τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας του άρθρου 8 του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/625, τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 131 και των άρθρων 135, 136 και 143 του ίδιου κανονισμού, καθώς και τις διατάξεις του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/679](#) (ΕΕ L 119, 4.5.2016, σ. 1 και διορθωτικό, ΕΕ L 127, 23.5.2018, σ. 2), του εκτελεστικού [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1715](#) (ΕΕ L 261, 14.10.2019, σ. 37) και του ν. 4624/2019 (Α'137).
- Οι Επίσημοι Υπάλληλοι Φυτοϋγειονομικών Υπηρεσιών (στο εξής ΕΥΦΥ) εκτελούν τα καθήκοντα τους με αμερόληπτο, εχέμυθο, ουδέτερο, καλόπιστο, διαφανή και ανεξάρτητο τρόπο, διαχειρίζοντας ως εμπιστευτική κάθε πληροφορία που περιέχεται εις γνώση τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και δεν έχουν προσωπικό ή άλλο όφελος που δυνατόν να επηρεάσει το αμερόληπτο της κρίσης τους. Για την εξασφάλιση των πιο πάνω οι ΕΥΦΥ, αμέσως μετά τον ορισμό τους και εφεξής στην αρχή κάθε ημερολογιακού έτους, συμπληρώνουν το έντυπο δήλωσης αμεροληψίας. Το έντυπο αμεροληψίας μπορεί να συμπληρωθεί και σε οποιαδήποτε στιγμή που αλλάζει η σχέση ενός ΕΥΦΥ με μία επιχείρηση. Το έντυπο δήλωσης αμεροληψίας διατηρείται στο αρχείο της αρμόδια αρχής για χρονικό διάστημα στο οποίο ο εν λόγω υπάλληλος αποτελεί μέλος του προσωπικού της και για επιπλέον τρία (3) έτη, τουλάχιστον.
- Οι ΕΥΦΥ διεξάγουν τους επισήμους ελέγχους με βάση τον κίνδυνο και με κατάλληλη συχνότητα: σε όλους τους υπεύθυνους επιχειρήσεων / επαγγελματίες σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.1 του άρθρου 9 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#) για τον εντοπισμό τυχόν ενδεχόμενων σκόπιμων παραβάσεων των κανόνων που αφορούν στον τομέα της περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#), οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω δόλιων ή παραπλανητικών πρακτικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 9 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#).
- Οι ΕΥΦΥ διεξάγουν τους επίσημους ελέγχους πριν τη διάθεση στην αγορά φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων με σκοπό την έκδοση επίσημων

πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 9 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#).

- Οι επίσημοι έλεγχοι διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 4, 5, 6 και 7 του άρθρου 9 και την παρ. 1 του άρθρου 10 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#), καθώς και σύμφωνα με τις μεθόδους και τεχνικές του άρθρου 14 του ίδιου Κανονισμού.
- Κατά την διεξαγωγή των επισήμων ελέγχων και των άλλων δραστηριοτήτων του άρθρου 2 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#) ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 2147/1952 (Α'155).
- Οι επίσημοι έλεγχοι διενεργούνται υποχρεωτικά με τη χρήση τυποποιημένων εντύπων ελέγχου. Τα έντυπα ελέγχου περιλαμβάνουν το σύνολο των απαραίτητων στοιχείων που η αξιολόγηση τους διασφαλίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης με τους κανόνες του τομέα ζ' της παρ. 2 του άρθρου 1 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#). Ο τύπος και το περιεχόμενο των εντύπων ελέγχου καθορίζονται με απόφαση του προϊσταμένου της κεντρικής αρμόδιας αρχής. Για λόγους ενίσχυσης της διαφάνειας του συστήματος επισήμων ελέγχων, τα υποδείγματα των τυποποιημένων εντύπων ελέγχου δημοσιοποιούνται, αναρτώμενα στον δικτυακό τόπο του ΥΠΑΑΤ.
- Στο χρονικό διάστημα από 1 έως 31 Ιανουαρίου κάθε ημερολογιακού έτους οι υπόχρεοι εγγραφής στο μητρώο του άρθρου 6 του π.δ. 37/2021 (Α' 94) κατατάσσονται σε κατηγορίες επικινδυνότητας με βάση την ανάλυση κινδύνου που υπάρχει να εισάγουν ή διασπείρουν κάποιο επιβλαβή οργανισμό καραντίνας για τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα, ανάλογα με τις δραστηριότητές τους. Οι αρμόδιες αρχές της παρ. γ, περ. αα', ββ', και γγ' του άρθρου 3 του π.δ. 37/2021 (Α' 94) κατατάσσουν τους υπόχρεους του άρθρου 6 του π.δ. 37/2021 (Α' 94) σε επίπεδα κινδύνου.

1.3. Κατηγορίες φυτοϋγειονομικών ελέγχων

Οι επίσημοι έλεγχοι που αφορούν το παρόν εγχειρίδιο είναι οι εξής:

- ✓ **Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι για την εξαγωγή φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων από την χώρα μας προς τρίτες χώρες (εκτός Ε.Ε.).** Η εξαγωγή περιλαμβάνει την έκδοση **Πιστοποιητικού Φυτοϋγείας** από τις ελληνικές φυτοϋγειονομικές υπηρεσίες. Για να γίνει αυτό διενεργούνται έλεγχοι εγγράφων, ταυτότητας και φυσικοί έλεγχοι στα προς εξαγωγή αγροτικά προϊόντα. Στους φυσικούς ελέγχους ανήκουν οι επιθεωρήσεις – μακροσκοπικοί έλεγχοι καθώς και η διενέργεια δειγματοληψιών για την αποστολή δειγμάτων στα εργαστήρια του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου (ΜΦΙ).
- ✓ **Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι για την έκδοση **φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων** σε φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα προκειμένου να διακινηθούν μέσα στην Ένωση.** Οι έλεγχοι αυτοί περιλαμβάνουν μακροσκοπικές επιθεωρήσεις από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές και σε περίπτωση που κριθεί ή επιβάλλεται από τη σχετική φυτοϋγειονομική νομοθεσία, λαμβάνεται δείγμα για εργαστηριακή εξέταση.
- ✓ **Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι στο πλαίσιο των τακτικών, σποραδικών και μετά από καταγγελία ελέγχων στην εσωτερική αγορά, προκειμένου να διαπιστώνεται η συμμόρφωση της εμπορικής αλυσίδας με τα προβλεπόμενα από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.** Εφόσον από τους ελέγχους αυτούς ληφθεί δείγμα για εργαστηριακή εξέταση, αυτό αποστέλλεται στο ΜΦΙ.
- ✓ **Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι στο πλαίσιο των απαιτήσεων για την πιστοποίηση **προβασικού, βασικού και πιστοποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού.**** Οι έλεγχοι αυτοί περιλαμβάνουν μακροσκοπικές επιθεωρήσεις από τους φυτοϋγειονομικούς ελεγκτές στις εγκαταστάσεις, στους αγρούς και στις παρτίδες. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την παρουσία επιβλαβών οργανισμών ή επιβάλλεται από τη σχετική φυτοϋγειονομική νομοθεσία, λαμβάνεται δείγμα για εργαστηριακή εξέταση και αποστέλλεται στο ΜΦΙ.

1.4. Διεθνή Πρότυπα που λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτέλεση των επισήμων ελέγχων (IPPC/FAO και EPPO)

IPPC/FAO

Standard No	Standard EN
ISPM 2	Framework for pest risk analysis (originally adopted in 1995, revised in 2007, ink 2019)
ISPM 3	Guidelines for the export, shipment, import and release of biological control agents and other beneficial organisms (originally adopted in 1996, revised in 2005)
ISPM 04	Requirements for the establishment of pest free areas
ISPM 5	Glossary of phytosanitary terms (updated as needed) - Supplement 1 Guidelines on the interpretation and application of the concept of official control for regulated pests (2012) - Supplement 2 Guidelines on the understanding of potential economic importance and related terms including reference to environmental considerations (2003) - Appendix 1 Terminology of the Convention on Biological Diversity in relation to the Glossary of phytosanitary terms (2009)
ISPM 7	Phytosanitary certification system (originally adopted in 1997, revised in 2011)
ISPM 08	Determination of pest status in an area
ISPM 10	Requirements for the establishment of pest free places of production and pest free production sites
ISPM 12	Phytosanitary certificates (originally adopted in 2001, revised in 2011) - Appendix 1 Electronic phytosanitary certificates, information on standard XML schemes and exchange mechanisms (2014)
ISPM 14	The use of integrated measures in a systems approach for pest risk management
ISPM 16	Regulated non-quarantine pests: concept and application
ISPM 23	Guidelines for inspection
ISPM 31	Methodologies for sampling of consignments
ISPM 32	Categorization of commodities according to their pest risk
ISPM 36	Integrated measures for plants for planting
ISPM 40	International movement of growing media in association with plants for planting (adopted in 2017)

EPPO

PM 1/2(29)	EPPO A1 and A2 Lists of pests recommended for regulation as quarantine pests – 2020
PM 3/29(1)	General export inspection procedure for glasshouse and nursery enterprises
PM 3/66(2)	Guidelines for the management of plant health risks of biowaste of plant origin
PM 3/72(2)	Elements common to inspection of places of production, area-wide surveillance, inspection of consignments and lot identification
PM 4/7(2)	Nursery requirements
PM5/8(1)	Guidelines on the phytosanitary measure ‘Plants grown under complete physical isolation’

1.5. Η ροή των ελέγχων κατά την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού

Διάγραμμα 1. Η ροή των ελέγχων κατά την επιθεώρηση των επιχειρήσεων παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού.

1.6. Γενική λίστα για τον προγραμματισμό των επιθεωρήσεων

Αυτή η λίστα έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους ΕΥΦΥ να προετοιμαστούν πριν από τις επιθεωρήσεις σε πρακτικά θέματα που αφορούν τη διενέργεια των ελέγχων:

- ✓ **Προσδιορισμός του σκοπού της επιθεώρησης**
  - Σε ποια κατηγορία φυτοϋγειονομικών ελέγχων ανήκει η επιθεώρηση που πρόκειται να διεξαχθεί? (δες κεφάλαιο 1.3)
  - Θα γίνει ταυτόχρονα εξέταση για έκδοση πιστοποιητικών (δες κεφάλαια 3.2 και 3.3) καθώς και λειτουργικός έλεγχος (δες κεφάλαιο 3.1)?
  - Τι αναμένεται να επαληθεύσει ή να ανακαλύψει ο έλεγχος?
  - Τι πληροφορίες απαιτούνται για να μπορέσει να γίνει ο έλεγχος?
  - Τι θα περιλαμβάνεται και τι δεν θα περιλαμβάνεται στον έλεγχο?
- ✓ **Προσδιορισμός των μελών της ομάδας που θα διενεργήσει την επιθεώρηση με τη χρήση συγκεκριμένων κριτηρίων**
  - Πόσα άτομα απαιτούνται για τη διενέργεια της συγκεκριμένης επιθεώρησης?
  - Ο σκοπός της επιθεώρησης.
  - Το μέγεθος της επιχείρησης.
  - Η τοποθεσία της επιχείρησης.
  - Τα αποτελέσματα προηγούμενων ελέγχων στη συγκεκριμένη επιχείρηση.
  - Η αποτελεσματικότητα των διορθωτικών μέτρων που είχε λάβει η επιχείρηση.
  - Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικών ελέγχων που έχει υιοθετήσει η επιχείρηση.
- ✓ **Ειδικές απαιτήσεις ανάλογα με την περίπτωση**
  - Καιρικές συνθήκες κατά την περίοδο που είναι προγραμματισμένος να γίνει ο έλεγχος.
  - Μεταφορά ΕΥΦΥ προς και μεταξύ των εγκαταστάσεων της επιχείρησης.

- Ζητήματα βιοασφάλειας (π.χ. απολύμανση υποδημάτων, αλλαγή γαντιών, απολύμανση εργαλείων δειγματοληψίας από τον έλεγχο της μίας εγκατάστασης στην άλλη ή από τον έλεγχο συγκεκριμένου τομέα σε άλλο εντός της ίδιας εγκατάστασης).
  - Απαιτήσεις ασφάλειας και ενδεικνυόμενη ένδυση (dress code).
  - Ειδικές εκδηλώσεις (για παράδειγμα, εταιρικές εκδηλώσεις κ.λπ. προκειμένου ο έλεγχος να γίνει σε ημέρα αλλά και ώρες που δεν πραγματοποιούνται τέτοιες δραστηριότητες).
  - Πόσος χρόνος θα απαιτηθεί για τη διενέργεια του ελέγχου σύμφωνα με το σκοπό της επιθεώρησης και τις ειδικές συνθήκες που αναμένονται στη συγκεκριμένη επιχείρηση?
- ✓ **Γενικές απαιτήσεις**
- Λήψη ενός αντιγράφου του εγχειριδίου τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει τυχόν πρόσφατες τροποποιήσεις και προσθήκες.
  - Λήψη ενός αντιγράφου της πιο πρόσφατης έκθεσης εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης.
  - Επιλέξτε ερωτήσεις από τις λίστες ελέγχου και ετοιμάστε μια λίστα ελέγχου για κάθε μέλος της ομάδας που θα συμμετέχει στην επιθεώρηση ως ΕΥΦΥ. Κάθε μέλος της ομάδας επιθεώρησης πρέπει να χρησιμοποιεί τη λίστα ελέγχου του ως οδηγό για την επιθεώρηση και ως βάση για την καταγραφή όλων των ευρημάτων του ελέγχου, των απαντήσεων, των σχολίων και των παρατηρήσεων.
  - Καθορισμός του προγράμματος των συναντήσεων με τη διοίκηση της επιχείρησης και τον υπεύθυνο για τη φυτοπροστασία του φυτικού υλικού της επιχείρησης (ορίστε ραντεβού).
- ✓ **Προσωπικό εγκαταστάσεων**
- Αναπτύξτε μια λίστα συνεντεύξεων για τα άτομα που έχουν σημαντικές και άμεσες ευθύνες ως προς τα θέματα φυτοϋγείας της επιχείρησης.
  - Βεβαιωθείτε ότι το κρίσιμο προσωπικό (από πλευράς συνάφειας με τα θέματα φυτοϋγείας και από πλευράς ελάχιστου αριθμού ατόμων

που απαιτούνται για να μπορέσουν να τεκμηριωθούν τα συμπεράσματα της επιθεώρησης) θα είναι διαθέσιμο κατά την ημέρα του ελέγχου.

- Αναπτύξτε μια λίστα αναπληρωματικών μελών σε περίπτωση που οι πρώτες επιλογές σας δεν θα είναι διαθέσιμες κατά την ημέρα του ελέγχου.
  - Πόσο χρόνο αναμένεται να διαρκέσει κάθε συνέντευξη?
  - Που θα πραγματοποιηθούν οι συνεντεύξεις?
  - Αναπτύξτε μια λίστα με ερωτήσεις για κάθε μέλος του προσωπικού.
- ✓ **Απαιτήσεις εμπιστευτικότητας**
- Ποιος θα έχει πρόσβαση στα αποτελέσματα της επιθεώρησης?
  - Ειδικές περιπτώσεις «εμπιστευτικότητας» όσον αφορά το προσωπικό της επιχείρησης.
  - Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε άρθρο 8 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#).

2. Έλεγχος εγγράφων & αρχείων

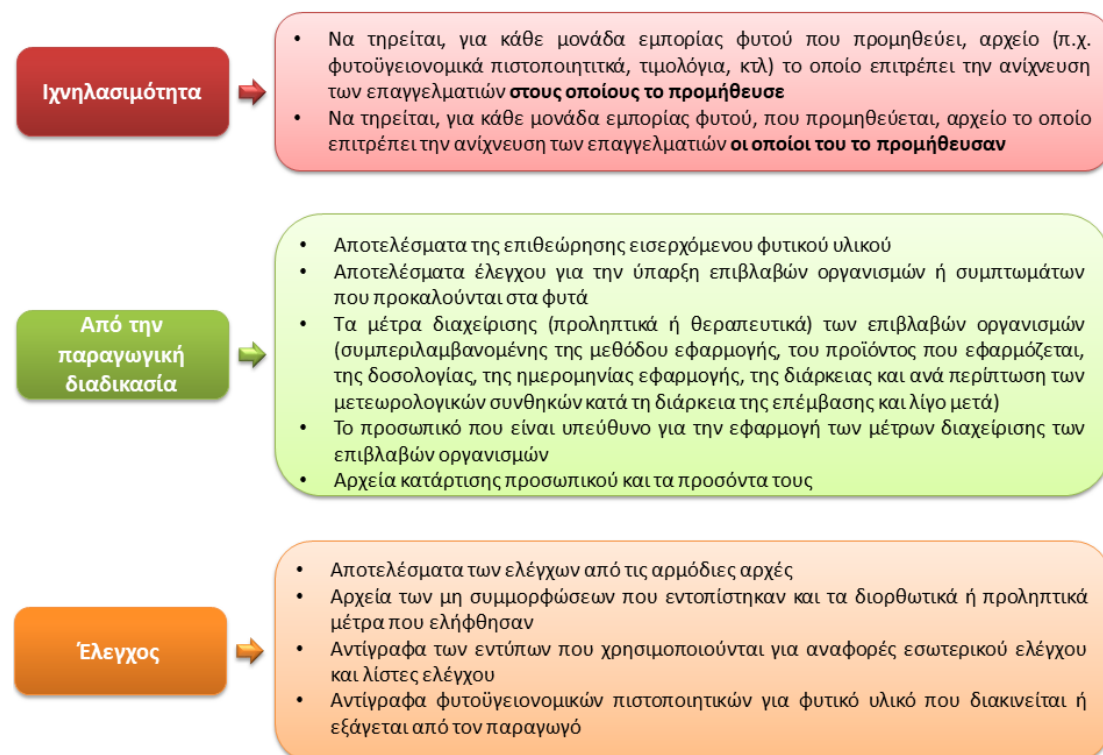
Το πρώτο στάδιο των επίσημων ελέγχων, το οποίο υποστηρίζεται από τα άρθρα 14 (μέθοδοι και τεχνικές για επίσημους ελέγχους) και 15 (υποχρεώσεις των υπευθύνων επιχειρήσεων) του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#), έχει ως στόχο να εξακριβώσει εάν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

A) Εάν ο επαγγελματίας είναι εγγεγραμμένος σε μητρώο σύμφωνα με το άρθρο 65 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) και το άρθρο 25 παρ. 1α) του εκτελεστικού [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2020/1201](#)

B) Ιχνηλασιμότητα: εάν για κάθε μονάδα εμπορίας φυτού, φυτικού προϊόντος ή άλλου αντικειμένου που προμηθεύονται επιχειρήσεις, υπάρχει αρχείο το οποίο επιτρέπει να αναγνωρίζονται οι επαγγελματίες οι οποίοι τους το προμήθευσαν. Αντίστοιχα, για κάθε μονάδα εμπορίας φυτού, φυτικού προϊόντος ή άλλου αντικειμένου που προμηθεύουν, υπάρχει αρχείο το οποίο επιτρέπει να αναγνωρίζονται οι επαγγελματίες στους οποίους το προμήθευσαν (Διάγραμμα 2). Σύμφωνα με το άρθρο 69, παρ. 4 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) τα αρχεία αυτά

θα πρέπει να τηρούνται για περίοδο τουλάχιστον τριών ετών από την ημερομηνία κατά την οποία προμηθεύτηκαν ή προμήθευσαν το εν λόγω φυτό, φυτικό προϊόν ή άλλο αντικείμενο, εκτός και αν με ισχύουσα εκτελεστική πράξη ορίζεται διαφορετικό χρονικό διάστημα (συνήθως μεγαλύτερο).

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 70 παρ. 1 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#), οι επαγγελματίες οι οποίοι προμηθεύονται ή προμηθεύουν φυτά, φυτικά προϊόντα ή άλλα αντικείμενα που αναφέρονται στο άρθρο 69 παράγραφοι 1 και 2 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) πρέπει να διαθέτουν συστήματα ιχνηλασιμότητας ή διαδικασίες που επιτρέπουν τον προσδιορισμό των μετακινήσεων αυτών των φυτών, των φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων στο εσωτερικό και μεταξύ των εγκαταστάσεών τους.

Διάγραμμα 2. Παραδείγματα αρχείων που πρέπει να τηρούνται από τις επιχειρήσεις.

Γ) Εξέταση και άλλων αρχείων τα οποία ενδέχεται να έχουν σημασία για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τους κανόνες που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 2, σημείο ζ) του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#). Σε αυτά περιλαμβάνονται τα συνοδευτικά έγγραφα για κάθε ουσία ή υλικό (π.χ. απολυμαντικά,

φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καλλιεργητικά υποστρώματα, φυτοδοχεία, κτλ) που εισέρχεται στις εγκαταστάσεις ή εξέρχεται από αυτές, το αρχείο που περιλαμβάνει τα μέτρα διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών, το προσωπικό που ήταν υπεύθυνο, καθώς και το αρχείο κατάρτισης του προσωπικού (Διάγραμμα 2).

Δ) Εξέταση των ελέγχων που έχουν θεσπίσει οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων για την εκπλήρωση των σκοπών που αναφέρονται στα άρθρα 9 (γνωστοποίηση άμεσων κινδύνων), 14 (μέτρα που λαμβάνουν αμέσως οι επαγγελματίες) και, όπου ισχύει τα άρθρα 90 (υποχρεώσεις των εξουσιοδοτημένων επαγγελματιών) και 91 (σχέδια διαχείρισης των κινδύνων από επιβλαβείς οργανισμούς) του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#). Σύμφωνα με το πρότυπο (**ISPM 36**) της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία των Φυτών (IPPC) οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν καταρτίσει σχέδια διαχείρισης των κινδύνων από επιβλαβείς οργανισμούς φυτοϋγεινομικού ενδιαφέροντος. Αυτά έχουν τη μορφή εγχειριδίων τυποποιημένης διαδικασίας λειτουργίας τα οποία περιγράφουν όλες τις απαιτήσεις, τα στοιχεία, τις διαδικασίες, μεθοδολογίες και τα λειτουργικά συστήματα που συνθέτουν την ολοκληρωμένη διαχείριση των επιβλαβών οργανισμών.

2.1. Εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών των επιχειρήσεων

Ένα τυπικό εγχειρίδιο συνιστάται να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

2.1.1. Περιγραφή της οργανωτικής δομής

Περιγραφή της οργανωτικής δομής και των αρμοδιοτήτων του προσωπικού (θα πρέπει να περιγράφονται με λεπτομέρεια οι αρμοδιότητες και τα στοιχεία επικοινωνίας του προσωπικού), συμπεριλαμβανομένων των ειδικών επιστημόνων που ορίζονται ως υπεύθυνοι για την παραγωγική διαδικασία και τη φυτοπροστασία. Το συγκεκριμένο επιστημονικό προσωπικό μπορεί να χρησιμεύσει ως σημείο επαφής μεταξύ του επαγγελματία και των αρμόδιων αρχών και επίσης θα είναι υπεύθυνο να γνωστοποιεί άμεσα στις αρμόδιες αρχές την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών που ανήκουν στις διάφορες κατηγορίες επιβλαβών οργανισμών.

2.1.2. Σχέδιο της παραγωγικής διαδικασίας

Σχέδιο της παραγωγικής διαδικασίας, που θα πρέπει να είναι ενημερωμένο, και στο οποίο για τα διάφορα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα θα καταγράφεται ο χρόνος, το σημείο και ο τρόπος με τον οποίο: α) παράγονται, β) επεξεργάζονται, γ) αποθηκεύονται και δ) προετοιμάζονται για μετακίνηση από τον τόπο παραγωγής. Θα πρέπει να υπάρχουν πληροφορίες για τα φυτικά είδη, την πηγή του πολλαπλασιαστικού υλικού, αλλά και για τον τύπο του πολλαπλασιαστικού υλικού που παράγεται (π.χ. μοσχεύματα, *in vitro* καλλιέργειες, γυμνόριζα φυτά, κτλ). Επίσης, θα πρέπει να περιγράφονται και τα εξής:

- Οι διαδικασίες χειρισμού του εισερχόμενου φυτικού υλικού, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών για τη διασφάλιση του διαχωρισμού του από το υλικό που υπάρχει ήδη στο φυτώριο, τη μεθοδολογία εξέτασής του για επιβλαβείς οργανισμούς, καθώς και τις μεθόδους που ακολουθούνται για τη διατήρηση της ταυτότητάς του σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Οι θέσεις φόρτωσης και εκφόρτωσης εντός του τόπου παραγωγής.
- Οι δραστηριότητες υπεργολαβίας και οι διαδικασίες έγκρισής τους.
- Οι διαδικασίες διαχείρισης των εγγράφων και των αρχείων που αφορούν την ιχνηλασιμότητα.
- Οι διαδικασίες που αφορούν τους εσωτερικούς ελέγχους της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων της συχνότητάς τους, αλλά και του προσωπικού που θα είναι υπεύθυνο για τη διενέργειά τους.
- Οι διαδικασίες για τους επισκέπτες.

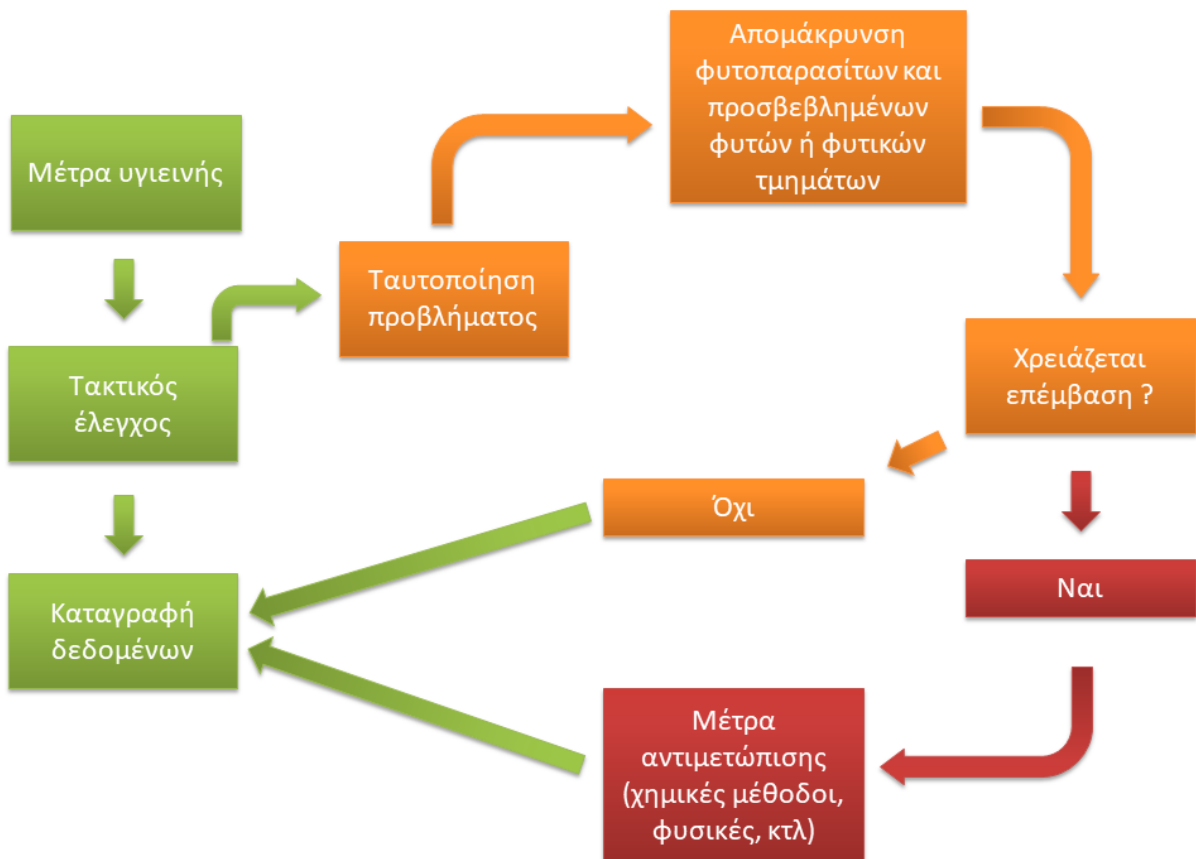
2.1.3. Διαδικασίες γνωστοποίησης στις αρμόδιες αρχές

Διαδικασίες γνωστοποίησης στις αρμόδιες αρχές, όσον αφορά την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών α) που ανήκουν στο παράρτημα II του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/2072](#) (κατάλογος των ενωσιακών επιβλαβών καραντίνας), που αναφέρονται στο άρθρο 6 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) (επιβλαβείς οργανισμοί προτεραιότητας – βλέπε τον κατάλογο που έχει καταρτιστεί από τον [Κανονισμό \(ΕΕ\) 2019/1702](#)) και γ) που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 2

του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) (επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας που δεν είναι καταγεγραμμένοι ως ενωσιακοί επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας).

2.1.4. Σχέδιο φυτοπροστασίας

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζονται οι ενέργειες που μπορούν να πραγματοποιηθούν κατά την εφαρμογή ενός σχεδίου διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών.

Διάγραμμα 3. Παράδειγμα δράσεων στο πλαίσιο ενός σχεδίου φυτοπροστασίας σε φυτώρια.

Σε γενικές γραμμές ένα σχέδιο φυτοπροστασίας περιλαμβάνει τα εξής μέτρα:

- ✓ Μέτρα υγιεινής.
- ✓ Τη διαχείριση του εισερχόμενου φυτικού υλικού.

- μέτρα που διασφαλίζουν ότι το φυτικό υλικό που εισέρχεται στον τόπο παραγωγής είναι απαλλαγμένο από επιβλαβείς οργανισμούς, πιθανούς φορείς παθογόνων και γενικά απαλλαγμένο από εχθρούς και ασθένειες.
- ✓ Την ανίχνευση και ταυτοποίηση προβλημάτων σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (δηλ. από την είσοδο του φυτικού υλικού στην επιχείρηση μέχρι το σημείο όπου το τελικό προϊόν είναι έτοιμο να φορτωθεί για να εξέλθει εκτός της επιχείρησης).
- ✓ Τη λήψη αποφάσεων.
- ✓ Τη συστηματική καταγραφή δεδομένων.
  - Τύπος και ποσότητα φυτικού υλικού που ελέγχθηκε.
  - Η τοποθεσία του φυτικού υλικού στο οποίο έγινε ο έλεγχος.
  - Ημερομηνία επιθεώρησης.
  - Τα στοιχεία του ατόμου που διενήργησε την επιθεώρηση.
  - Καταγραφή των επιβλαβών οργανισμών (βλέπε άρθρα 3 - 6, 29, 32, 33, 36 και 37 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#)) συμπεριλαμβανομένων των κοινών παθογόνων και εχθρών που εντοπίστηκαν.
  - Τα διορθωτικά μέτρα που εφαρμόστηκαν ανάλογα με την περίπτωση.
- ✓ Εφόσον κρίνεται αναγκαίο την εφαρμογή στοχευμένων μέτρων αντιμετώπισης, είτε προληπτικά, είτε θεραπευτικά.

2.2. Εκπαίδευση του προσωπικού της επιχείρησης

Πρέπει να παρέχεται σε όλους τους εργαζόμενους: α) μία συνολική κατανόηση του φυτοϋγειονομικού συστήματος διαχείρισης που ακολουθείται από την επιχείρηση, όπως αυτό έχει οριστεί στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της

επιχείρησης, και β) ειδικές γνώσεις που σχετίζονται με τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες για τις οποίες έχει την ευθύνη ο κάθε εργαζόμενος. Ειδικότερα, οι εργαζόμενοι που εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο σε ζητήματα φυτοϋγείας και φυτοπροστασίας, θα πρέπει επιπλέον να έχουν εκπαιδευτεί σε θέματα που αφορούν όχι μόνο τις απαιτήσεις διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών, αλλά και στο σχετικό κανονιστικό πλαίσιο.

Το προσωπικό που απασχολείται σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. πολλαπλασιασμός φυτών, ανάπτυξη φυτών, κτλ) καθώς και το προσωπικό που έχει ως αρμοδιότητα τη φόρτωση και εκφόρτωση φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων θα πρέπει να έχει εκπαιδευτεί ώστε να αναγνωρίζει τα συμπτώματα που προκαλούνται, τόσο από κοινά παθογόνα και εχθρούς, όσο και από α) επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας και β) ενωσιακούς ρυθμιζόμενους επιβλαβείς οργανισμούς μη καραντίνας. Σε κάθε περίπτωση το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρέχεται στο προσωπικό της επιχείρησης θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- Μέθοδοι ανίχνευσης επιβλαβών οργανισμών (βλέπε άρθρα 3 - 6, 29, 32, 33, 36 και 37 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#)) συμπεριλαμβανομένων των κοινών παθογόνων και εχθρών.
- Μέθοδοι δειγματοληψίας για αναγνώριση και ταυτοποίηση επιβλαβών οργανισμών.
- Διαδικασίες επιθεώρησης εισερχόμενου φυτικού υλικού.
- Διαδικασίες επιθεώρησης του πολλαπλασιαστικού υλικού ανάλογα με το στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας.
- Διαδικασίες επιθεώρησης φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων πριν την έξοδό τους από την επιχείρηση και τη διάθεσή τους σε τρίτους.
- Μέθοδοι διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών.
- Ορθή χρήση και εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

- Διαδικασίες για την καταγραφή και τήρηση αρχείων που αφορούν: α) την επιθεώρηση των φυτών για την ύπαρξη επιβλαβών οργανισμών και β) τις ενέργειες που γίνονται, είτε προληπτικά, είτε θεραπευτικά για την αντιμετώπιση των επιβλαβών οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων των κοινών παθογόνων και εχθρών).
- Διαδικασίες που εξασφαλίζουν: α) την ιχνηλασιμότητα του πολλαπλασιαστικού υλικού και β) τη διατήρηση της ταυτότητάς του σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Διαδικασίες γνωστοποίησης, όσον αφορά την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών καραντίνας.

Για κάθε εργαζόμενο τα αρχεία εκπαίδευσης πρέπει να τηρούνται από την επιχείρηση και να διατίθενται κατόπιν αιτήματος στους Επισήμους Υπαλλήλους Φυτοϋγειονομικών Υπηρεσιών (ΕΥΦΥ). Τα αρχεία αυτά περιλαμβάνουν:

- ✓ Πρόγραμμα εκπαίδευσης.
- ✓ Το είδος της εκπαίδευσης που έλαβε ο κάθε εργαζόμενος.
- ✓ Την ημερομηνία διεξαγωγής της εκπαίδευσης.
- ✓ Την τοποθεσία διεξαγωγής της εκπαίδευσης (μπορεί να έχει γίνει και ηλεκτρονικά).
- ✓ Τον υπεύθυνο της εκπαίδευσης (εκτός από κάποιο καταρτισμένο φυσικό πρόσωπο ή επιχείρηση, μπορεί να είναι και κάποιος επίσημος δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας) και τους εκπαιδευτές ανά θεματική ενότητα.
- ✓ Ονόματα και υπογραφές εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων (παρουσιολόγιο).
- ✓ Αν η εκπαίδευση ολοκληρώθηκε ικανοποιητικά.
- ✓ Αν εντοπίστηκαν τυχόν πρόσθετες ανάγκες για κατάρτιση.

2.3. Εσωτερικός έλεγχος επιχείρησης (internal audits)

Σύμφωνα με το πρότυπο (ISPM 36) της Διεθνούς Σύμβασης για την Προστασία των Φυτών (IPPC), οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν υιοθετήσει μία διαδικασία εσωτερικού ελέγχου για να εξασφαλίζεται ότι η λειτουργία τους: α) συμμορφώνεται με το εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών και β) πληροί τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις, τόσο της Ε.Ε., όσο και των χωρών που πρόκειται να γίνει εξαγωγή. Ειδικότερα, ο εσωτερικός έλεγχος επαληθεύει:

- ✓ Αν το σχέδιο φυτοπροστασίας της επιχείρησης παρεμποδίζει αποτελεσματικά την είσοδο και εγκατάσταση επιβλαβών οργανισμών.
- ✓ Την ικανότητα του προσωπικού στον εντοπισμό και τον έλεγχο επιβλαβών οργανισμών.
- ✓ Αν το προσωπικό εξασκεί τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του όπως περιγράφεται στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών.
- ✓ Την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών όσον αφορά την τήρηση αρχείων (π.χ. προέλευση και ταυτότητα πολλαπλασιαστικού υλικού, αρχεία επιθεωρήσεων και φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων, ιχνηλασιμότητα, κτλ).
- ✓ Αν υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται άμεσα διορθωτικά μέτρα εφόσον διαπιστωθούν μη συμμορφώσεις.

Οι εσωτερικοί έλεγχοι θα πρέπει να διεξάγονται από προσωπικό που είναι ανεξάρτητο από εκείνο που είναι άμεσα αρμόδιο για την ελεγχόμενη δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα των εσωτερικών ελέγχων καταγράφονται και υποβάλλονται στον υπεύθυνο της επιχείρησης. Εφόσον εντοπιστούν μη συμμορφώσεις, η εφαρμογή διορθωτικών μέτρων θα πρέπει να γίνεται έγκαιρα, αποτελεσματικά και να τεκμηριώνεται.

Στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια του εσωτερικού ελέγχου υπάρχει υποψία ή διαπιστωθεί η παρουσία ενωσιακού επιβλαβή οργανισμού καραντίνας ή επιβλαβή οργανισμού υποκειμένου στα μέτρα του άρθρου 30 παρ. 1 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#), τότε θα πρέπει να λαμβάνονται τα μέτρα που ορίζονται στο άρθρο 14 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#).

3. Επιθεώρηση

3.1. Λειτουργικός έλεγχος (Systems audits)

Ο λειτουργικός έλεγχος, σύμφωνα με το άρθρο 14 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#), αποτελεί ουσιαστικά μία συστηματική επιθεώρηση της οργανωτικής δομής, των διαδικασιών, των εγκαταστάσεων, του εξοπλισμού και των πόρων που χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για την εξακρίβωση της συμμόρφωσής τους με τους κανόνες που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 2, σημείο ζ) του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#). Ο λειτουργικός έλεγχος περιλαμβάνει:

- ✓ Συνεντεύξεις με το προσωπικό.
- ✓ Αξιολόγηση των διαδικασιών της μονάδας (ανά τμήμα ή παραγωγική διαδικασία).
- ✓ Αξιολόγηση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού της μονάδας.
- ✓ Εξέταση εγγράφων και αρχείων.
- ✓ Εξέταση του εγχειριδίου τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.
- ✓ Αξιολόγηση της ικανότητας της μονάδας να εφαρμόζει αποτελεσματικά το σχέδιο φυτοπροστασίας, όπως αυτό περιγράφεται στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται, ανά τμήμα ή παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης, ένας βασικός αριθμός σημείων που θα πρέπει να αξιολογούνται από τους Επισήμους Υπαλλήλους Φυτοϋγειονομικών Υπηρεσιών (ΕΥΦΥ). Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο λειτουργικός έλεγχος θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στα σημεία αυτά ή να τα περιλαμβάνει κάθε φορά όλα. Κατά την κρίση τους οι ΕΥΦΥ και σύμφωνα με το άρθρο 14 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#) μπορούν να διευρύνουν ή να περιορίζουν τα σημεία ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 5 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#), ο λειτουργικός έλεγχος πρέπει να διενεργείται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο που να περιορίζει στο ελάχιστο αναγκαίο τη διοικητική επιβάρυνση και την παρεμπόδιση των εργασιών για τους υπευθύνους της επιχείρησης, χωρίς ωστόσο ο τρόπος αυτός να επηρεάζει αρνητικά την αποτελεσματικότητα του ελέγχου.

Η συχνότητα του λειτουργικού ελέγχου στις επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού κυμαίνεται από 1 φορά κάθε δύο χρόνια έως

2 φορές το χρόνο ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου της επιχείρησης και τις προηγούμενες μη συμμορφώσεις.

3.1.1. Εξοπλισμός & εγκαταστάσεις

α/α	Πρακτική	Βαθμολόγηση (ικανοποιητική /μη ικανοποιητική / δεν εφαρμόζεται)	Παρατηρήσεις
Εγκαταστάσεις & εξοπλισμός			
1.1	Οι εγκαταστάσεις βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη από 1 km από εμπορικές καλλιέργειες που ανήκουν στα ίδια taxa (σε επίπεδο οικογένειας ή γένους ή είδους).		
1.2	Οι εγκαταστάσεις περιφράσσονται και τα σημεία εισόδου είναι ελεγχόμενα.		
1.2.1	Ύπαρξη διπλής περιφράξης με ενδιάμεση ζώνη ασφαλείας.		
1.2.2	Η εξωτερική πύλη παραμένει κλειστή και κλειδωμένη κατά τη διάρκεια που η επιχείρηση είναι κλειστή (εκτός ωραρίου).		
1.2.3	Η ενδιάμεση πύλη παραμένει κλειστή και ασφαλισμένη καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου.		
1.3	Ύπαρξη σταθμών απολύμανσης για οχήματα, εξοπλισμό και ανθρώπους (επισκέπτες και προσωπικό) στην κεντρική είσοδο της επιχείρησης.		
1.4	Ύπαρξη ανεμοφρακτών επαρκούς ύψους και πυκνότητας για τον περιορισμό των αερομεταφερόμενων σταγόνων της βροχής.		
1.5	Οι χώροι και τα σημεία που πραγματοποιείται ο πολλαπλασιασμός των φυτών είναι απομονωμένοι από την υπόλοιπη εγκατάσταση και περιφράσσονται.		
1.6	Εφόσον η στράγγιση του εδάφους (π.χ. ύπαρξη λιμνάζοντος νερού) δεν είναι ικανοποιητική έχει εγκατασταθεί σύστημα αποστράγγισης ή οι επιφάνειες έχουν κατάλληλη κλίση για την απορροή του πλεονάζοντος νερού.		
1.7	Υπάρχει καθορισμένος χώρος στάθμευσης στην άκρη των εγκαταστάσεων της επιχείρησης για τα οχήματα των επισκεπτών και τον εξοπλισμό των εξωτερικών συνεργατών της επιχείρησης.		
1.7.1	Ο χώρος στάθμευσης των επισκεπτών είναι ευδιάκριτος, υπάρχει σχετική σήμανση και μπορεί να καθαριστεί εύκολα.		

1.8	Είναι διαθέσιμα πιεστικά μηχανήματα (νερού ή αέρα) για την απομάκρυνση φυτικών υπολειμμάτων, σκόνης και εδάφους από τον εξοπλισμό, τα μηχανήματα και τα οχήματα.		
1.9	Υπάρχει επαρκής και κατάλληλος εξοπλισμός, καθώς και εκπαιδευτικά εγχειρίδια (οδηγοί αναγνώρισης εχθρών & ασθενειών σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή), για την ανίχνευση, τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των επιβλαβών οργανισμών.		
1.9.1	Υπάρχει επαρκής, κατάλληλος και λειτουργικός εξοπλισμός για τη διενέργεια των φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων και την προστασία των χρηστών.		
1.9.2	Υπάρχει εξοπλισμός για τη μέτρηση των μετεωρολογικών συνθηκών (θερμοκρασία, βροχόπτωση, υγρασία, ένταση αέρα).		
Θερμοκήπια - Δικτυοκήπια			
2.1	Τα τοιχώματα εισχωρούν εντός του εδάφους σε ορισμένο βάθος (τουλάχιστον 15 εκ.) για την αποτροπή της εισόδου εντόμων και άλλων ζωικών εχθρών.		
2.2	Εγκατάσταση προθαλάμου με διπλές πόρτες στις εισόδους.		
2.3	Κλείσιμο των ανοιγμάτων των θερμοκηπίων (παράθυρα & αερισμός οροφής) με ειδικό εντομοστεγές δίχτυ.		
2.3.1	Όλα τα συστήματα εξαερισμού είναι καλυμμένα, είτε με εντομοστεγές δίχτυα (παθητικά συστήματα εξαερισμού), είτε με ειδικές σίτες (δυναμικά συστήματα εξαερισμού).		
2.3.2	Μήπως λόγω αστοχιών ή φυσικής γήρανσης των υλικών υπάρχουν ορατά ανοίγματα ή κενά στα δίχτυα ή στα κατασκευαστικά στοιχεία που θα επέτρεπαν την είσοδο ακόμη και σε πολύ μικρού μεγέθους έντομα (π.χ. αφίδες, αλευρώδεις, κτλ)?		
2.5	Τοποθέτηση ανεμιστήρων ή αεροκουρτινών πάνω από τις κύριες εισόδους.		
2.6	Ξεχωριστά διαμερίσματα κατασκευασμένα για να αποκλείουν τους φορείς ασθενειών.		
2.7	Πόρτες που κλειδώνουν.		
2.8	Κατάλληλη επισήμανση διαμερισμάτων θερμοκηπίου/δικτυοκήπιου ή γενικά των χώρων ανάπτυξης των φυτών όσον αφορά την κατηγορία του πολλαπλασιαστικού υλικού (π.χ.		

προβασικό, βασικό, πιστοποιημένο, CAC, κτλ).		
--	--	--

3.1.2. Συνθήκες υγιεινής (γενικά)

α/α	Πρακτική	Βαθμολόγηση (ικανοποιητική /μη ικανοποιητική / δεν εφαρμόζεται	Παρατηρήσεις
Προσωπικό & επισκέπτες			
3.1	Απαγόρευση της εισόδου επισκεπτών στους χώρους πολλαπλασιασμού, καθώς και στους χώρους διατήρησης των μητρικών φυτών.		
3.2	Το προσωπικό του φυτωρίου που πραγματοποιήσει εργασίες σε αγρούς με ίδια ή συγγενικά taxa απαγορεύεται κατά τη διάρκεια της ίδιας ημέρας να εισέρχεται εντός των εγκαταστάσεων του φυτωρίου, εκτός και αν πριν την είσοδό του έχει πλυθεί και αλλάξει την ενδυμασία του.		
3.2.1	Υπάρχουν περιορισμοί ή εφαρμόζονται συγκεκριμένες διαδικασίες στη μετακίνηση του προσωπικού μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων της μονάδας, που έχουν ως στόχο να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων της επιχείρησης. Οι διαδικασίες αυτές παρουσιάζονται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
3.3	Υπάρχουν αναρτημένες λίστες σε εμφανή σημεία που αναγράφουν τι επιτρέπεται και τι όχι.		
3.4	Χρήση απολυμαντικών.		
3.4.1	Υπαρξη ταπέτων με απολυμαντικό στην είσοδο των θερμοκηπίων και των δικτυοκηπίων. (Εικόνα 1)		
3.4.1.1	Υπάρχει σήμανση που ενημερώνει τους επισκέπτες και το προσωπικό ότι η χρήση των ταπέτων απολύμανσης γίνεται αφού πρώτα καθαριστούν τα υποδήματά τους από υπολείμματα λάσπης και εδάφους. Για το λόγο αυτό η επιχείρηση παρέχει κατάλληλο εξοπλισμό σε επαρκή σημεία.		
3.4.2	Υπάρχει επαρκής αριθμός συσκευών απολύμανσης των χεριών σε όλα τα σημεία στα οποία το προσωπικό ή οι επισκέπτες έρχονται σε επαφή με φυτικό υλικό. (Εικόνα 1)		
3.4.3	Το προσωπικό πλένει τα χέρια του ή		

	φορά καινούργια γάντια πριν και μετά από τον χειρισμό των φυτών όταν αυτά ανήκουν σε διαφορετικές ομάδες (π.χ. διαφορετικό είδος, ποικιλία, κτλ) ή σε διαφορετικές παρτίδες.		
3.4.3.1	Το προσωπικό πλένει τα χέρια του ή φορά καινούργια γάντια μετά από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ακόμα και αν ασχολείται μόνο με την ίδια ομάδα ή παρτίδα φυτών.		
3.5	Ενδυμασία.		
3.5.1	Το προσωπικό χρησιμοποιεί καθαρά ρούχα καθημερινά.		
3.5.2	Το προσωπικό αλλάζει την ενδυμασία του όταν πρόκειται να πραγματοποιήσει εργασίες σε διαφορετικούς χώρους της εκμετάλλευσης.		
3.5.3	Πραγματοποιείται τακτικό πλύσιμο, χωρίς εξαιρέσεις, σε όλα τα ενδύματα που χρησιμοποιεί το προσωπικό.		
3.5.4	Τα γάντια και τα καπέλα που παρέχονται από την επιχείρηση απολυμαίνονται καθημερινά και αποθηκεύονται εντός των εγκαταστάσεων της επιχείρησης.		
3.6	Οι δραστηριότητες καθαρισμού και πλύσης σε ανθρώπους, μηχανήματα και εξοπλισμό πραγματοποιούνται σε τσιμεντένιο δάπεδο ή γενικά πάνω σε επιφάνεια που καθαρίζεται εύκολα.		
Στην παραγωγή			
4.1	Συχνότητα απολύμανσης των χώρων της μονάδας.		
4.1.1	Συχνή καθαριότητα δαπέδων και πάγκων μετά από κάθε διαφορετική ομάδα ή παρτίδα φυτών.		
4.1.2	Υπολείμματα φυτικού υλικού και υποστρώματος απομακρύνονται από τους χώρους (δάπεδα & πάγκοι εργασίας), είτε μετά από κάθε διαφορετική ομάδα ή παρτίδα φυτών, είτε μετά την ολοκλήρωση της εκάστοτε καλλιεργητικής εργασίας, είτε ανά τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με το φυτοϋγειονομικό κίνδυνο.		
4.1.2.1	Οι κάδοι των απορριμμάτων απομακρύνονται από τα θερμοκήπια καθημερινά και δεν αφήνονται γεμάτοι κατά τη διάρκεια της νύχτας.		
4.1.3	Ο εξοπλισμός και τα εργαλεία απολυμαίνονται μετά από κάθε διαφορετική ομάδα ή παρτίδα φυτών.		
4.1.4	Αποφυγή χρήσης των ίδιων μηχανημάτων και εργαλείων σε διαφορετικούς θερμοκηπιακούς χώρους της ίδιας εκμετάλλευσης.		
4.1.5	Εφόσον χρησιμοποιείται απολυμαντικό		

	διάλυμα με βάση το χλώριο, αυτό ανανεώνεται κάθε λίγες ώρες ή σε χρονικό διάστημα που καθορίζεται από τις οδηγίες του κατασκευαστή.		
4.1.5.1	Χρησιμοποιείται καθαρό νερό χωρίς υπολείμματα για την παρασκευή του χλωριούχου διαλύματος.		
4.2	Εφαρμόζονται διαδικασίες που ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο μόλυνσης κατά την αποθήκευση και το χειρισμό των καλλιεργητικών υποστρωμάτων και των φυτοδοχείων.		
4.2.1	Η ανάμειξη και αποθήκευση των καλλιεργητικών υποστρωμάτων πραγματοποιείται σε αδιαπέραστη επιφάνεια με καλή αποστράγγιση (π.χ. επιφάνεια από τσιμέντο) και όχι απευθείας στην επιφάνεια του εδάφους (Εικόνα 2).		
4.2.2	Έχουν υιοθετηθεί διαδικασίες οι οποίες αποτρέπουν τα νερά που απορρέουν, είτε από τους διαδρόμους, είτε από τους σωρούς των απορριμμάτων (π.χ. χρησιμοποιημένα υποστρώματα, νεκρά ή απορριφθέντα φυτά, κτλ), είτε από τις περιοχές που πραγματοποιείται η ανάπτυξη των φυτών, να κατευθύνονται στα σημεία που γίνεται η αποθήκευση των μη χρησιμοποιημένων υποστρωμάτων (π.χ. σημεία ανάμειξης των υποστρωμάτων, σημεία αποθήκευσης compost, κτλ).		
4.2.3	Υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι τα οχήματα και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για την παρασκευή των καλλιεργητικών υποστρωμάτων (π.χ. ανάμειξη υλικών), καθαρίζονται και απολυμαίνονται σε τακτική βάση.		
4.2.4	Εφαρμόζονται διαδικασίες για την απολύμανση (π.χ. με ατμό, ηλιοαπολύμανση, κτλ), είτε των καλλιεργητικών υποστρωμάτων (καλλιέργεια σε φυτοδοχεία), είτε του εδάφους (καλλιέργεια στο έδαφος). Εξαίρεση όσον αφορά την απολύμανση στις καλλιέργειες εδάφους αποτελεί το έδαφος που δεν έχει χρησιμοποιηθεί για καλλιέργεια με φυτά ξενιστές (παρθένο έδαφος).		
4.2.5	Για κάθε παρτίδα φυτών χρησιμοποιούνται αποκλειστικά καινούργια φυτοδοχεία ή εναλλακτικά φυτοδοχεία στα οποία έχει γίνει πλύσιμο και απολύμανση (π.χ. με ατμό, ζεστό νερό, απολυμαντικό, κτλ) εφόσον έχουν χρησιμοποιηθεί ξανά.		

4.2.5.1	Η αποθήκευση των φυτοδοχείων γίνεται σε ασφαλές μέρος, έτσι ώστε να μην έρχονται σε απευθείας επαφή με το έδαφος, απορρέοντα νερά και σκόνη.		
4.3	Γίνεται καθαρισμός και απολύμανση του χώρων πολλαπλασιασμού ή ανάπτυξης των φυτών για κάθε νέα ομάδα ή παρτίδα φυτών.		
4.4	Για τον περιορισμό των μολύνσεων στο φυτικό υλικό που αναπτύσσεται σε φυτοδοχεία, εφαρμόζονται πρακτικές (π.χ. τοποθέτηση των φυτοδοχείων σε πάγκους, κτλ) που αποκλείουν την άμεση επαφή των φυτοδοχείων με το έδαφος (Εικόνα 3).		
4.5	Αποκλειστική χρήση καθαρού νερού για άρδευση.		
4.5.1	Γίνεται έλεγχος του νερού άρδευσης για την ύπαρξη επιβλαβών οργανισμών.		
4.5.2	Εφαρμόζονται τεχνικές για την απολύμανση του νερού άρδευσης, εφόσον απαιτείται.		
4.5.3	Η εφαρμογή της άρδευσης γίνεται με τέτοιο τρόπο (δόση, διάρκεια, μέθοδος και ώρα ημέρας) ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος μετάδοσης και ανάπτυξης ασθενειών.		
4.6	Πραγματοποιείται συστηματική καταπολέμηση των ζιζανίων, τόσο εντός των εγκαταστάσεων και του περιβάλλοντος χώρου της μονάδας, όσο και στη ζώνη ασφάλειας (buffer zone).		
4.7	Εφαρμόζονται ορθές πρακτικές διαχείρισης των απορριμμάτων – αποβλήτων της επιχείρησης (π.χ. φυτικών υπολειμμάτων, των χρησιμοποιημένων υποστρωμάτων, των φυτών που δεν είναι κατάλληλα προς πώληση, κτλ) έτσι ώστε ο κίνδυνος μετάδοσης επιβλαβών οργανισμών να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό. Οι διαδικασίες αυτές περιγράφονται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
4.7.1	Οι σωροί αυτών των υλικών αποθηκεύονται σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απόσταση από τα σημεία που γίνεται ο πολλαπλασιασμός και η ανάπτυξη των φυτών, καθώς και η εναπόθεση των μη χρησιμοποιημένων υποστρωμάτων (π.χ. σημεία ανάμειξης των υποστρωμάτων, σημεία αποθήκευσης compost, κτλ).		
4.7.2	Έχουν υιοθετηθεί διαδικασίες οι οποίες αποτρέπουν το νερό της βροχής που		

	<p>απορρέει από τους σωρούς αυτούς να κατευθύνεται στα σημεία που γίνεται ο πολλαπλασιασμός και η ανάπτυξη των φυτών, καθώς και η εναπόθεση των μη χρησιμοποιημένων υποστρωμάτων (π.χ. σημεία ανάμειξης των υποστρωμάτων, σημεία αποθήκευσης compost, κτλ).</p>		
<p>4.7.3</p>	<p>Ανά τακτά χρονικά διαστήματα τα υλικά που απαρτίζουν αυτούς τους σωρούς, είτε αποτεφρώνονται, είτε θάβονται, είτε κομποστοποιούνται, είτε εφαρμόζεται κάποια άλλη διεθνώς αναγνωρισμένη τεχνική για τη διαχείρισή τους. Η μεθοδολογία που ακολουθείται περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.</p>		

Εικόνα 1. Εξοπλισμός και πρακτικές για την παρεμπόδιση της εξάπλωσης επιβλαβών οργανισμών στα φυτώρια.

Πηγές φωτ.: <http://www.omafra.gov.on.ca/english/crops/facts/14-033.htm>,
<https://s3.wp.wsu.edu/uploads/sites/410/2014/12/sanitation.pdf>,
<https://www.ctahr.hawaii.edu/oc/freepubs/pdf/OF-54.pdf>.

Εικόνα 2. Η ανάμιξη και αποθήκευση των καλλιεργητικών υποστρωμάτων πραγματοποιείται σε αδιαπέραστη επιφάνεια με καλή αποστράγγιση. Πηγή φωτ.: <https://s3.wp.wsu.edu/uploads/sites/410/2014/12/sanitation.pdf>

Εικόνα 3. Για τον περιορισμό των μολύνσεων στο φυτικό υλικό που αναπτύσσεται σε φυτοδοχεία, εφαρμόζονται πρακτικές που αποκλείουν την άμεση επαφή των φυτοδοχείων με το έδαφος. Πηγές φωτ.: <https://www.fdacs.gov/ezs3download/download/25182/516098/Citrus-Nursery-Stock-Certification-Manual-02-14-13.pdf>
<https://www.greenhousegrower.com/production/this-months-cover-story-treesource-goes-all-indoors-on-citrus-production/#slide=151254-151255-15>

3.1.3. Διαδικασίες

3.1.3.1. Για τους επισκέπτες

α/α	Πρακτική	Βαθμολόγηση (ικανοποιητική / μη ικανοποιητική / δεν εφαρμόζεται)	Παρατηρήσεις
5.1	Όλοι οι επισκέπτες υπογράφουν σε μητρώο επισκεπτών κατά την είσοδό τους στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.		
5.2	Οι επισκέπτες ενημερώνονται στην είσοδο της επιχείρησης ότι δεν θα πρέπει μέσα στην ίδια ημέρα να έχουν επισκεφτεί προηγουμένως άλλο φυτώριο με ίδια ή παρόμοια φυτικά είδη. Εφόσον διαπιστωθεί κάτι τέτοιο, η επιχείρηση επιτρέπει την είσοδό τους εφαρμόζοντας συγκεκριμένες διαδικασίες για τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες παρουσιάζονται στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
5.3	Πραγματοποιείται σύντομη ενημέρωση των επισκεπτών για τα μέτρα υγιεινής που εφαρμόζονται εντός των χώρων της επιχείρησης.		
5.4	Οι επισκέπτες απαιτείται να φορούν ολόσωμες φόρμες ή εργαστηριακή ποδιά, μπότες μίας χρήσης ή καλύμματα παπουτσιών και γάντια. (Εικόνα 1)		
5.5	Οι επισκέπτες κινούνται αποκλειστικά εντός σηματοδοτημένων και οριοθετημένων διαδρόμων και συνοδεύονται πάντα από το προσωπικό της επιχείρησης.		
5.5.1	Οι επισκέπτες απαγορεύεται να μετακινούνται ανεξέλεγκτα με τα οχήματά τους εντός της μονάδας. Υπάρχουν συγκεκριμένα σημεία, με ειδική σήμανση, στα οποία μπορούν να μετακινηθούν και να σταθμεύσουν τα οχήματά τους.		
5.6	Κατά τη στιγμή της αναχώρησης των επισκεπτών η ενδυμασία που χρησιμοποίησαν τοποθετείται σε συγκεκριμένους κάδους που παρέχονται ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Υπάρχουν ξεχωριστοί κάδοι για τα ενδύματα μίας χρήσης και για τα ενδύματα που προορίζονται για πλύσιμο και στη συνέχεια για επαναχρησιμοποίηση.		
5.7	Υπάρχουν συγκεκριμένες διαδικασίες που διασφαλίζουν ότι οι επαναχρησιμοποιούμενες ενδυμασίες πλένονται μετά από κάθε χρήση.		
5.8	Απαγορεύεται η είσοδος, παρουσία και μετακίνηση κατοικίδιων ή αγροτικών ζώων στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Όσον αφορά τα ζώα που χρησιμοποιούνται για τη φύλαξη των εγκαταστάσεων, υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι η δραστηριότητά τους πραγματοποιείται με τέτοιο τρόπο που αποκλείει τη μεταφορά και μετάδοση επιβλαβών οργανισμών στα φυτά, φυτικά		

	προϊόντα και άλλα αντικείμενα της επιχείρησης.		
5.9	Εφόσον εντοπιστεί η παρουσία προσβολών από επιβλαβείς οργανισμούς σε κάποιο ή κάποια από τα φυτά της επιχείρησης, οι επισκέπτες που βρίσκονται εντός της επιχείρησης εκείνη την ημέρα ενημερώνονται για την παρουσία των συγκεκριμένων οργανισμών, καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους μεταδίδονται. Σκοπός της συγκεκριμένης ενημέρωσης είναι η αποφυγή της ακούσιας εξάπλωσης των συγκεκριμένων επιβλαβών οργανισμών.		

3.1.3.2. Ανά τμήμα ή παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης

α/α	Πρακτική	Βαθμολόγηση (ικανοποιητική / μη ικανοποιητική / δεν εφαρμόζεται)	Παρατηρήσεις
Είσοδος νέων φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων στη μονάδα			
6.1	Η πηγή/προέλευση των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων, καθώς και η λίστα με τους αντίστοιχους προμηθευτές είναι διαθέσιμη και επικαιροποιημένη.		
6.1.1	Το πολλαπλασιαστικό υλικό που εισέρχεται στη μονάδα προέρχεται αποκλειστικά από αξιόπιστους προμηθευτές.		
6.2	Μία τρέχουσα λίστα με όλα τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα που έχουν παραληφθεί από τη μονάδα είναι διαθέσιμη για έλεγχο.		
6.3	Τα έγγραφα (π.χ. τιμολόγια, δελτία αποστολής, σημάνσεις του πολλαπλασιαστικού υλικού, κτλ) που αποδεικνύουν την προέλευση, τον τύπο, την ποσότητα, καθώς και την ημερομηνία παραλαβής των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων είναι διαθέσιμα για έλεγχο.		
6.4	Η προέλευση των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων που εισέρχονται στη μονάδα είναι αναγνωρίσιμη και ανιχνεύσιμη.		
6.5	Τα εισερχόμενα φυτά τοποθετούνται σε καραντίνα σε ξεχωριστό χώρο μέχρι να εξασφαλιστεί ότι δεν φέρουν ή είναι προσβεβλημένα από: α) επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας, β) ενωσιακούς ρυθμιζόμενους επιβλαβείς οργανισμούς μη καραντίνας, καθώς και από γ) κοινά παθογόνα και εχθρούς.		
6.5.1	Τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα που ανήκουν στην κατηγορία των επιστρεφόμενων προϊόντων αντιμετωπίζονται ως νέο υλικό και επομένως σε αυτά εφαρμόζονται όλες οι διαδικασίες ελέγχου και καραντίνας.		
6.5.2	Κατά το ξεφόρτωμα του φυτικού υλικού		

	πραγματοποιείται επιθεώρηση των μέσων συσκευασίας καθώς και των οχημάτων με τα οποία έγινε η μεταφορά για επιβλαβείς οργανισμούς (π.χ. ενήλικα έντομα).		
6.5.3	Ο έλεγχος και η εξέταση των φυτών στην καραντίνα πραγματοποιείται από εξειδικευμένο προσωπικό που έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα για το σκοπό αυτό.		
6.5.4	Σε ένα μικρό ποσοστό του εισερχόμενου φυτικού υλικού που είναι στην καραντίνα δεν πραγματοποιούνται φυτοπροστατευτικές επεμβάσεις για να διαπιστωθεί αν φέρει ή είναι προσβεβλημένο με επιβλαβείς οργανισμούς των οποίων η εκδήλωση των συμπτωμάτων παρεμποδίζεται από την υπολειμματική δράση φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων.		
6.6.1	Τα αρχεία επιθεώρησης των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων είναι διαθέσιμα, ευανάγνωστα και πλήρως συμπληρωμένα, με ημερομηνία και υπογραφή από τον αρμόδιο υπάλληλο που διενήργησε την επιθεώρηση .		
6.7	Όλα τα μεταφορικά οχήματα, ανεξάρτητα αν μεταφέρουν φυτικό υλικό, ελέγχονται πριν την είσοδό τους στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Αν βρεθεί ότι παρουσιάζουν φυτικά υπολείμματα, λάσπες, χώμα, η πολύ σκόνη, τόσο στις διάφορες επιφάνειές τους, όσο και στα ελαστικά τους, τότε, είτε γίνεται απαγόρευση της εισόδου τους, είτε πριν τους επιτραπεί η είσοδος οδηγούνται σε ειδικό χώρο για πλύσιμο και απολύμανση.		
6.7.1	Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που ακολουθείται μετά τον εντοπισμό επιβλαβών οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών καραντίνας) από τις επιθεωρήσεις κατά την εκφόρτωση φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων και η οποία περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης. Η διαδικασία αυτή είναι σύμφωνη με το άρθρο 14 του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.		
6.7.2	Σε περίπτωση που εντοπιστεί προσβεβλημένο φυτό, φυτικό προϊόν ή άλλο αντικείμενο από κοινά παθογόνα και εχθρούς (οι οργανισμοί καραντίνας δεν περιλαμβάνονται σε αυτή την περίπτωση) και για τα οποία δεν μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματική θεραπεία, ακολουθείται συγκεκριμένη διαδικασία για την απόρριψή τους. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
6.8	Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που ακολουθείται για τη γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές, όσον αφορά την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών α)		

	<p>που ανήκουν στο παράρτημα II του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072 (κατάλογος των ενωσιακών επιβλαβών καραντίνας), β) που αναφέρονται στο άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 (επιβλαβείς οργανισμοί προτεραιότητας – βλέπε τον κατάλογο που έχει καταρτιστεί από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1702) και γ) που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 (επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας που δεν είναι καταγεγραμμένοι ως ενωσιακοί επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας). Η διαδικασία αυτή περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης και επίσης παρουσιάζει ξεκάθαρα τους ρόλους και τις ευθύνες του προσωπικού που είναι υπεύθυνοι.</p>		
6.8.1	<p>Υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι το προσωπικό της εγκατάστασης ειδοποιεί αμέσως τον υπεύθυνο της παραγωγής για οποιοδήποτε φυτό, φυτικό προϊόν και άλλο αντικείμενο που διαπιστώνεται ότι δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της ΕΕ.</p>		
6.9	<p>Το προσωπικό που ανήκει στο συγκεκριμένο τμήμα της επιχείρησης έχει στη διάθεσή του έναν επικαιροποιημένο κατάλογο με τα φυτικά είδη που απαγορεύεται να εισέρχονται στην ΕΕ σύμφωνα με το παράρτημα VI του Κανονισμού ΕΕ 2019/2072 και το άρθρο 42 του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.</p>		
Έξοδος φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων από τη μονάδα			
7.1	<p>Όλα τα εξερχόμενα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα ελέγχονται πριν την έξοδό τους από την επιχείρηση εφαρμόζοντας συγκεκριμένες διαδικασίες, οι οποίες περιγράφονται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.</p>		
7.1.1	<p>Ο έλεγχος και η εξέταση των φορτίων πραγματοποιείται από εξειδικευμένο προσωπικό που έχει εκπαιδευτεί κατάλληλα για το σκοπό αυτό.</p>		
7.1.2	<p>Τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα στα οποία έχει γίνει επιθεώρηση, διατηρούνται σε ξεχωριστή τοποθεσία από εκείνα που δεν έχει γίνει έλεγχος.</p>		
7.1.3	<p>Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που ακολουθείται μετά τον εντοπισμό επιβλαβών οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών καραντίνας) και η οποία περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης. Η διαδικασία αυτή είναι σύμφωνη με το άρθρο 14 του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.</p>		
7.1.4	<p>Τα αρχεία επιθεώρησης είναι διαθέσιμα, ευανάγνωστα και αναγράφουν την ημερομηνία επιθεώρησης, το πρόσωπο που διενήργησε την</p>		

	επιθεώρηση, τους οργανισμούς που τυχόν εντοπίστηκαν και τις διορθωτικές ενέργειες που έγιναν.		
7.2	Υπάρχει διαδικασία που εξασφαλίζει ότι ο έλεγχος των εξερχόμενων φορτίων γίνεται το πολύ έως μία (1) εβδομάδα πριν την αποστολή τους.		
7.3	Οι διαδικασίες χειρισμού, αποθήκευσης και παράδοσης γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι το φορτίο που έχει ήδη εξεταστεί και επαληθευτεί ότι είναι απαλλαγμένο από επιβλαβείς οργανισμούς, δεν πρόκειται να μολυνθεί από επιβλαβείς οργανισμούς στο διάστημα που μεσολαβεί από τον έλεγχο του μέχρι την τελική αποστολή του στον παραλήπτη ή στους παραλήπτες. Οι διαδικασίες αυτές περιγράφονται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
7.4	Πριν από την έξοδο των φορτίων από την επιχείρηση που αφορά τη διακίνηση φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων στο έδαφος της Ένωσης, γίνεται έλεγχος αν συνοδεύονται από φυτοϋγειονομικό διαβατήριο λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρέσεις που αναφέρονται στα άρθρα 48 (χρήση σε επίσημες δοκιμές, επιστημονικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς, δοκιμές, επιλογή ποικιλιών ή γενετική βελτίωση), 81 (εξαιρέση για την άμεση προμήθεια προς τους τελικούς χρήστες) και 82 (εξαιρέση για τη διακίνηση εντός και μεταξύ των εγκαταστάσεων ενός εγγεγραμμένου επαγγελματία) του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.		
7.4.1	Υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι πληρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 85 (ουσιαστικές απαιτήσεις για τα φυτοϋγειονομικά διαβατήρια διακίνησης εντός της επικράτειας της Ένωσης) του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031, καθώς και οι ειδικές απαιτήσεις που αναγράφονται στο παράρτημα VIII, σημείο 18 του Κανονισμού ΕΕ 2019/2072.		
7.4.2	Υπάρχει διαδικασία που εξασφαλίζει ότι όλα τα πεδία στο φυτοϋγειονομικά διαβατήρια είναι συμπληρωμένα σωστά και επίσης τα φυτοϋγειονομικά διαβατήρια ακολουθούν το μορφότυπο που ορίζεται στον Εκτελεστικό Κανονισμό ΕΕ 2017/2313.		
7.4.3	Υπάρχει διαδικασία που εξασφαλίζει ότι τα φυτοϋγειονομικά διαβατήρια επισυνάπτονται στο σωστό σημείο σύμφωνα με τα άρθρα 83 παρ. 1, (περιεχόμενο και μορφότυπος του φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου), 88 (επισύναψη των φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων) και 93 παρ. 2 (αντικατάσταση φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου) του		

	Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.		
7.5	Το φυτικό υλικό συσκευάζεται με τρόπο ώστε να αποφεύγεται η μόλυνση και οι προσβολές από επιβλαβείς οργανισμούς.		
7.5.1	Το υλικό συσκευασίας είναι καθαρό, απαλλαγμένο από επιβλαβείς οργανισμούς και πληροί τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της χώρας στην οποία πρόκειται να εξαχθούν τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα.		
7.6	Τα μεταφορικά μέσα εξετάζονται και καθαρίζονται πριν τη μεταφορά του φυτικού υλικού εκτός της επιχείρησης.		
7.7	Εφαρμόζεται διαδικασία που επιτρέπει την ιχνηλάτηση κάθε παρτίδας ενός φορτίου και η οποία περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
Πολλαπλασιασμός & ανάπτυξη φυτών			
8.1	Ο χάρτης της εγκατάστασης στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών αντικατοπτρίζει με ακρίβεια τους χώρους/τμήματα της παραγωγής (π.χ. πολλαπλασιασμού, ανάπτυξης, μητρικές φυτείες, κτλ) και τη ροή του φυτικού υλικού μέσω αυτών.		
8.1.1	Υφίσταται διάγραμμα ροής (flow chart) της παραγωγικής διαδικασίας το οποίο παρουσιάζεται στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
8.2	Υπάρχουν διαδικασίες για τη διατήρηση αρχείων σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας που περιγράφονται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
8.3	Υπάρχει διαδικασία που εξασφαλίζει ότι η ταυτότητα και η προέλευση του πολλαπλασιαστικού υλικού είναι αναγνωρίσιμη και ανιχνεύσιμη καθ' όλη τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας.		
8.4	Τα μητρικά φυτά διατηρούνται σε ξεχωριστό χώρο.		
8.5	Εφαρμόζεται διαδικασία που εξασφαλίζει ότι οι διαφορετικές παρτίδες φυτών ή ποικιλιών ή κλώνων διαχωρίζονται επαρκώς μεταξύ τους και φέρουν κατάλληλη σήμανση για την ταυτοποίησή τους.		
8.6	Το αρμόδιο προσωπικό έχει εκπαιδευτεί σε θέματα: α) αναγνώρισης και ταυτοποίησης επιβλαβών οργανισμών, β) στη χρήση όλων των εντύπων που χρησιμοποιούνται αλλά και των διαδικασιών που εφαρμόζονται για τη διατήρηση της ταυτότητας του φυτικού υλικού σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, γ) στις μεθόδους διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών και δ) στη λήψη διορθωτικών μέτρων.		
8.7	Οι χειρισμοί του φυτικού υλικού κατά τη φάση		

	του πολλαπλασιασμού, οι καλλιεργητικές φροντίδες, ο τρόπος μετακίνησης του προσωπικού μεταξύ των φυτών, η επιθεώρηση των φυτών, οι αποστάσεις μεταξύ των φυτών, αλλά και η απόρριψη των μη επιθυμητών φυτών, γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα μεταφοράς και μετάδοσης επιβλαβών οργανισμών.		
8.8	Υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι ο χρόνος απόκρισης από την ανίχνευση της ύπαρξης προσβεβλημένων φυτών μέχρι την εφαρμογή της κατάλληλης επέμβασης (π.χ. απομάκρυνση, καταστροφή, ψεκασμός, κτλ) είναι ο ελάχιστος δυνατός.		
8.9	Οι συνθήκες του περιβάλλοντος (θερμοκρασία, υγρασία, αερισμός) στους χώρους πολλαπλασιασμού και ανάπτυξης των φυτών ρυθμίζονται κατάλληλα έτσι ώστε να μην είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη και μετάδοση επιβλαβών οργανισμών, αλλά να είναι ευνοϊκές για το πολλαπλασιασμό και την ανάπτυξη των φυτών.		
Επιθεώρηση φυτών / Φυτοπροστασία			
9.1	Η διαδικασία με την οποία γίνεται η επιθεώρηση του φυτικού υλικού σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
9.1.1	Το αρμόδιο προσωπικό έχει εκπαιδευτεί σε θέματα: α) αναγνώρισης και ταυτοποίησης επιβλαβών οργανισμών, β) στη χρήση όλων των εντύπων που χρησιμοποιούνται για την καταχώρηση των αποτελεσμάτων της επιθεώρησης, γ) στις μεθόδους διαχείρισης των επιβλαβών οργανισμών και δ) στη λήψη διορθωτικών μέτρων.		
9.1.2	Το αρμόδιο προσωπικό έχει στη διάθεσή του μία επικαιροποιημένη λίστα με τους επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας και τους ενωσιακούς ρυθμιζόμενους επιβλαβείς οργανισμούς μη καραντίνας που προσβάλλουν τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα που παράγονται ή διακινούνται από την επιχείρηση.		
9.2	Όλοι οι χώροι και τα επιμέρους τμήματα της επιχείρησης επιθεωρούνται τουλάχιστον δύο (2) φορές την εβδομάδα για επιβλαβείς οργανισμούς.		
9.2.1	Πραγματοποιούνται τακτικές επιθεωρήσεις και σε εμπορικές καλλιέργειες ή άγρια είδη που ανήκουν στα ίδια taxa (σε επίπεδο οικογένειας ή γένους ή είδους) και βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη από 800 m από τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.		
9.2.2	Η ανίχνευση εντόμων καραντίνας βασίζεται επίσης σε ένα επαρκή αριθμό παγίδων που έχουν τοποθετηθεί σε κατάλληλα σημεία και		

	περιλαμβάνει όλους τους διαθέσιμους τύπους ανάλογα με την εκάστοτε κατηγορία φυτών.		
9.3	Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που ακολουθείται μετά τον εντοπισμό επιβλαβών οργανισμών καραντίνας και η οποία περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης. Η διαδικασία αυτή είναι σύμφωνη με το άρθρο 14 του Κανονισμού ΕΕ 2016/2031.		
9.3.1	Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που ακολουθείται για τη γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές, όσον αφορά την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών α) που ανήκουν στο παράρτημα II του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072 (κατάλογος των ενωσιακών επιβλαβών οργανισμών καραντίνας), β) που αναφέρονται στο άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 (επιβλαβείς οργανισμοί προτεραιότητας – βλέπε τον κατάλογο που έχει καταρτιστεί από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/1702) και γ) που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης και επίσης παρουσιάζει ξεκάθαρα τους ρόλους και τις ευθύνες του προσωπικού που είναι υπεύθυνοι.		
9.4	Τα αρχεία από τις επιθεωρήσεις είναι διαθέσιμα, ευανάγνωστα και πλήρως συμπληρωμένα. Σε αυτά αναγράφεται οπωσδήποτε η ημερομηνία επιθεώρησης, το άτομο που διενήργησε τον έλεγχο, η περιγραφή των συμπτωμάτων πάνω στα φυτά, η περιγραφή των επιβλαβών οργανισμών (εφόσον είναι ορατοί) που προκάλεσαν την προσβολή, η ονομασία των επιβλαβών οργανισμών (εφόσον μπορεί να γίνει ταυτοποίηση), το τμήμα της μονάδας που βρέθηκαν τα μολυσμένα φυτά, η ομάδα / παρτίδα / κατηγορία υλικού / ποικιλία / κλώνος που έχει μολυνθεί και τυχόν διορθωτικά μέτρα που ελήφθησαν.		
9.5	Η επιχείρηση εφαρμόζει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα φυτοπροστασίας, το οποίο παρουσιάζεται με λεπτομέρεια στο εγχειρίδιο τυποποιημένων διαδικασιών της επιχείρησης.		
9.5.1	Εφαρμόζονται συγκεκριμένες διαδικασίες για τα μολυσμένα φυτά.		
9.5.1.1	Γίνεται αποκλεισμός και σήμανση των σειρών που βρέθηκαν μολυσμένα φυτά.		
9.5.1.2	Η είσοδος του προσωπικού στις μολυσμένες σειρές γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, ώστε η επαφή του με τα φυτά να διατηρείται στο ελάχιστο δυνατό. Το προσωπικό σε κάθε περίπτωση φορά ειδική ενδυμασία η οποία περιλαμβάνει φόρμα ή ποδιά, μπότες και		

	γάντια.		
9.5.1.3	Τα μολυσμένα φυτά αφαιρούνται προσεκτικά με στόχο να μην έρχονται σε επαφή με παρακείμενα φυτά. Τα μολυσμένα φυτά τοποθετούνται σε ανθεκτικές σακούλες σκουπιδιών για τη μεταφορά τους στα σημεία απόρριψης.		
9.5.1.4	Εκτός από τα μολυσμένα φυτά επιλέγεται και ικανοποιητικός αριθμός φαινομενικά υγιών φυτών που βρίσκονται σε συγκεκριμένη ακτίνα γύρω από τα μολυσμένα φυτά.		
9.5.1.5	Η μεταχείριση των προσβεβλημένων φυτών γίνεται με τρόπο που ελαχιστοποιεί την πιθανότητα διασποράς των επιβλαβών οργανισμών από το προσβεβλημένο φυτικό υλικό.		
9.5.2	Τα αρχεία από τις φυτοπροστατευτικές επεμβάσεις είναι διαθέσιμα, ευανάγνωστα, επικαιροποιημένα και πλήρως συμπληρωμένα. Σε κάθε περίπτωση αυτά περιλαμβάνουν: α) τους επιβλαβείς οργανισμούς για τον έλεγχο των οποίων απαιτήθηκε η επέμβαση, β) την ομάδα / παρτίδα / κατηγορία υλικού / ποικιλία / κλώνος που έγινε η επέμβαση (ιχνηλάτηση), γ) τη μέθοδο εφαρμογής, δ) το φυτοπροστατευτικό σκεύασμα που εφαρμόστηκε, ε) τη δοσολογία, ζ) την ημερομηνία εφαρμογής, η) τις μετεωρολογικές συνθήκες κατά τη διάρκεια της επέμβασης και λίγο μετά και θ) το άτομο ή τα άτομα που πραγματοποίησαν την επέμβαση.		
9.5.3	Υπάρχουν διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα γίνεται επανέλεγχος των φυτών στα οποία πραγματοποιήθηκαν φυτοπροστατευτικές επεμβάσεις. Στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η επέμβαση δεν ήταν αποτελεσματική: α) αξιολογούνται οι παράγοντες που οδήγησαν σε αποτυχία, β) λαμβάνεται απόφαση αν θα απορριφθεί το προσβεβλημένο φυτικό υλικό (ίσως όλη η ομάδα / παρτίδα / κατηγορία υλικού / ποικιλία / κλώνος) ή θα εφαρμοστεί νέα επέμβαση με το ίδιο ή άλλο φυτοπροστατευτικό προϊόν, και γ) γίνεται εκ νέου έλεγχος αποτελεσματικότητας.		
9.6	Η επιχείρηση εφαρμόζει διαδικασίες που εξασφαλίζουν ότι πληρούνται, είτε οι ειδικές απαιτήσεις για τη διακίνηση φυτών στο έδαφος της Ένωσης (βλέπε παράρτημα VIII Κανονισμός ΕΕ 2019/2072), είτε οι ειδικές απαιτήσεις της τρίτης χώρας εφόσον πρόκειται να γίνει έκδοση πιστοποιητικού φυτοϋγείας.		
9.6.1	Η λίστα με τους επιβλαβείς οργανισμούς για τους οποίους απαιτούνται ειδικές απαιτήσεις είναι διαθέσιμη και ενημερωμένη.		

3.2. Διαδικασίες έκδοσης φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων

Υποβολή αιτήσεων έκδοσης φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων / φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων αντικατάστασης, από τις εγγεγραμμένες στο επίσημο μητρώο επαγγελματιών επιχειρήσεις, στις αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου συνοδευόμενες από τα απαιτούμενα κατά περίπτωση παράβολα.

Διοικητικός έλεγχος των αιτήσεων, δέσμευση των παραβόλων μέσω taxisnet από τις αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου διενεργούν επιτόπιους ελέγχους (μακροσκοπικούς, δειγματοληψίες) προκειμένου να διαπιστωθεί αν τα φυτά προς φύτευση: α) είναι ελεύθερα από επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας, β) η παρουσία ρυθμιζόμενων επιβλαβών οργανισμών μη καραντίνας (PEOMK) ή των συμπτωμάτων που προκαλούνται από αυτούς υπερβαίνουν τα ανώτατα όρια που προβλέπονται από τη νομοθεσία, και γ) εάν τηρείται η ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

Εφόσον απαιτείται, λαμβάνονται δείγματα τα οποία στη συνέχεια αποστέλλονται στο Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο για εργαστηριακή εξέταση.

Έκδοση αποτελεσμάτων από το κατά περίπτωση υπεύθυνο εργαστήριο του Μπενάκειου Φυτοπαθολογικού Ινστιτούτου και αποστολή τους στις αρμόδιες αρχές φυτοϋγειονομικού ελέγχου κατά περίπτωση.

Οι αρμόδιες αρχές φυτοϋγειονομικού ελέγχου μόλις συγκεντρώσουν όλα τα κατά περίπτωση απαιτούμενα στοιχεία (στοιχεία μακροσκοπικών ελέγχων, αποτελέσματα δειγματοληψιών όπου απαιτούνται) δίνουν ή όχι έγκριση για την έκδοση φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων/διαβατηρίων αντικατάστασης .

3.2.1. Γενικά

Η φυτοϋγειονομική επιθεώρηση πρέπει να αρχίζει με μια γενική εξέταση του τόπου παραγωγής, προκειμένου να ελεγχθεί η φυσική κατάσταση των φυτών. Εάν παρατηρηθούν ασυνήθιστες νεκρώσεις σε μια θέση ή παρτίδα, ή εάν υπάρχουν άλλα συμπτώματα (π.χ. ανώμαλη ανάπτυξη, διαφορές στο χρωματισμό, κηλίδες στα φύλλα, κτλ), οι παρτίδες/θέσεις αυτές πρέπει να ελέγχονται με ιδιαίτερη προσοχή. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως εύρεσης συμπτωμάτων πραγματοποιείται γενική τυχαιοποιημένη δειγματοληψία ακολουθώντας το διεθνές πρότυπο ISPM 31 (Methodologies for sampling of consignments).

Γενικές πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση και ταυτοποίηση των διαφορετικών παρτίδων πολλαπλασιαστικού υλικού στα φυτώρια παρουσιάζονται στο πρότυπο [PM 3/72 \(1\)](#) του EPPO. Για τα μητρικά φυτά (παραγωγής σπόρου και μοσχευμάτων) και τα σπορόφυτα υποκειμένων η ποικιλία αποτελεί το βασικό κριτήριο για την αναγνώριση της εκάστοτε παρτίδας. Για τα εμβολιασμένα φυτά βασικό κριτήριο ταυτοποίησης αποτελούν τα στοιχεία, τόσο του εμβολίου, όσο και του υποκειμένου. Επίσης, για το διαχωρισμό των παρτίδων λαμβάνονται υπόψη και άλλα χαρακτηριστικά, όπως η προέλευση του πολλαπλασιαστικού υλικού (εμβόλια και υποκείμενα), η ηλικία (π.χ. ανάλογα με το πότε έγινε ο εμβολιασμός), το μέγεθος των φυτών, ο χώρος που αναπτύσσονται εντός των εγκαταστάσεων του φυτωρίου (υπαίθρια ή υπό κάλυψη σε προστατευόμενες συνθήκες), καθώς και ο τρόπος καλλιέργειάς τους (στο έδαφος ή σε φυτοδοχεία).

Στην περίπτωση παρατήρησης συμπτωμάτων συλλέγονται δείγματα από συμπτωματικά φυτά. Ανάλογα με το είδος του φυτού, το στάδιό του και τον επιβλαβή οργανισμό που υποπτευόμαστε ότι μπορεί να προκαλεί τα συγκεκριμένα συμπτώματα, οι διαδικασίες για τη συλλογή, συσκευασία και αποστολή των εργαστηριακών δειγμάτων μπορεί να διαφέρουν. **Επομένως, πριν τη λήψη των δειγμάτων για εργαστηριακό έλεγχο συμβουλευόμαστε το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο.**

Οι επιθεωρήσεις και οι δειγματοληψίες μπορούν να αποτελέσουν από μόνες τους ένα μονοπάτι για την εξάπλωση των επιβλαβών οργανισμών. Ως εκ τούτου, οι επιθεωρητές θα πρέπει να λαμβάνουν όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις κατά την επιθεώρηση και τη δειγματοληψία. Τονίζεται ότι μεταξύ των διαφορετικών

παρτίδων θα πρέπει να γίνεται αλλαγή γαντιών και ο χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός δειγματοληψίας να απολυμαίνεται.

3.2.2. Ειδική λίστα για τον προγραμματισμό της επιθεώρησης

α/α	Απαιτήσεις
1.	Ο επαγγελματίας είναι εγγεγραμμένος στο επίσημο μητρώο επαγγελματιών / υπευθύνων επιχείρησης?
1.1	Τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα για τα οποία απαιτείται να εκδοθεί φυτοϋγειονομικό διαβατήριο περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XIII και κατά περίπτωση στο Παράρτημα XIV του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072 ?
1.2	Ο επαγγελματίας έχει καταθέσει παράβολο μαζί με την αίτησή του για την έκδοση φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου?
2.	Με βάση τα taxa για τα οποία πρόκειται να γίνει έκδοση φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου ποιοι είναι οι επιβλαβείς οργανισμοί για τους οποίους θα γίνουν επίσημοι έλεγχοι?
2.1	Επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας που δεν είναι γνωστή η παρουσία τους στο έδαφος της Ένωσης (Παράρτημα II, μέρος Α, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072)
2.2	Επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας που είναι γνωστή η παρουσία τους στο έδαφος της Ένωσης (Παράρτημα II, μέρος Β, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072)
2.3	Επιβλαβείς οργανισμοί προτεραιότητας (Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1702)
2.4	Επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας στις προστατευόμενες ζώνες (Παράρτημα III, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072)
2.5	Ρυθμιζόμενοι επιβλαβείς οργανισμοί μη καραντίνας (PEOMK) (Παράρτημα IV, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072)
2.6	Επιβλαβείς οργανισμοί που δεν είναι καταγεγραμμένοι ως ενωσιακοί επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας (άρθρα 29 και 30 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031)
3.	Για τα συγκεκριμένα είδη φυτών πρέπει να τηρούνται ειδικές φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις?
3.1	Η πιθανή παρουσία ενωσιακών ρυθμιζόμενων επιβλαβών οργανισμών μη καραντίνας (PEOMK) και των συμπτωμάτων που προκαλούνται στα εν λόγω φυτά υπερβαίνει τα θεσπισμένα ανώτατα όρια? (δες παράρτημα IV, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072)
3.2	Τηρούνται για τα συγκεκριμένα φυτά τα μέτρα πρόληψης της παρουσίας των ενωσιακών ρυθμιζόμενων επιβλαβών οργανισμών μη καραντίνας (PEOMK)? [δες παράρτημα V, Κανονισμός (ΕΕ) 2019/2072 και YA 1080/99222/2020 (B 1415)]
3.3	Τηρούνται για τα συγκεκριμένα φυτά οι ειδικές απαιτήσεις που αναγράφονται στο παράρτημα VIII του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072 ?
3.4	Μήπως υπάρχουν σε ισχύ έκτακτα μέτρα για συγκεκριμένους επιβλαβείς οργανισμούς τα οποία μπορεί να αφορούν τα προς επιθεώρηση φυτά? (δες https://food.ec.europa.eu/plants/plant-health-and-biosecurity/legislation/control-measures_en)
4.	Χρήση νέων μορφοτύπων φυτοϋγειονομικών διαβατηρίων για τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα για τα οποία απαιτείται η έκδοσή τους? (δες

	<u>Κανονισμό (ΕΕ) 2017/2313</u>
5.	Μπορούν τα συγκεκριμένα φυτά, εφόσον ανήκουν σε περισσότερα από ένα είδη, να περιλαμβάνονται όλα μαζί σε μία αίτηση για την έκδοση φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου?

3.3. Διαδικασίες έκδοσης πιστοποιητικών φυτοϋγείας

Εφόσον μία αποστολή φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων που προορίζεται να εξαχθεί ή να επανεξαχθεί από τη χώρα μας σε μία τρίτη χώρα, υπόκειται σε καθεστώς συστηματικών ελέγχων στη χώρα εισαγωγής, οι υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου της χώρας μας εκδίδουν, μετά από επίσημο έλεγχο, ένα «Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας για εξαγωγή» ή ένα «Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας για επανεξαγωγή» ανάλογα με την περίπτωση. Τα εν λόγω πιστοποιητικά συνοδεύουν την αποστολή κατά την εξαγωγή ή την επανεξαγωγή.

Τα ανωτέρω πιστοποιητικά απευθύνονται στην Εθνική Υπηρεσία Φυτοϋγειονομικού Ελέγχου της χώρας εισαγωγής (NPPO) για να διαβεβαιώνεται ότι η σχετική αποστολή καλύπτει τις ισχύουσες φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της χώρας εισαγωγής και είναι απαλλαγμένη από τους σχετικούς επιβλαβείς οργανισμούς καραντίνας (βλ. [ISPM 7](#))

3.3.1. Αρμόδιες αρχές για την έκδοση πιστοποιητικών φυτοϋγείας σε φυτά προς φύτευση

Στους ΕΥΦΥ των Τμημάτων Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων των Διευθύνσεων Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ ανατίθενται τα καθήκοντα που αφορούν τη διενέργεια των προβλεπόμενων ελέγχων σε φορτία φυτών προς φύτευση, που προορίζονται για εξαγωγή σε τρίτη χώρα και εκδίδουν, σύμφωνα με τα άρθρα 86 έως 89 και 91 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2017/625](#).

3.3.2. Οι ορισμένοι φυτοϋγειονομικοί ελεγκτές

Αρμόδιοι υπάλληλοι για τη διενέργεια των προβλεπόμενων επίσημων ελέγχων είναι οι ορισμένοι με τις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις ΕΥΦΥ. Η τυχόν υπογραφή ενός «Πιστοποιητικού Φυτοϋγείας για εξαγωγή» ή ενός «Πιστοποιητικού Φυτοϋγείας για επανεξαγωγή» από μη εξουσιοδοτημένο άτομο, καθιστά το

πιστοποιητικό άκυρο και αποτελεί σοβαρό πειθαρχικό αδίκημα για τον υπογράφοντα αυτό.

3.3.3. Υποχρεώσεις των επιχειρήσεων

- ✓ Να είναι εγγεγραμμένες στο φυτοϋγειονομικό μητρώο σύμφωνα με το άρθρο 65 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#)
- ✓ Μαζί με κάθε αίτηση για την έκδοση πιστοποιητικού φυτοϋγείας πρέπει να επισυνάπτεται και το αντίστοιχο e-παράβολο (από την πλευρά της η αρμόδια αρχή διενεργεί τον έλεγχο και τη δέσμευση του e-παραβόλου)
- ✓ Ο επαγγελματίας να έχει υπό τον έλεγχό του το φυτό, το φυτικό προϊόν ή το άλλο αντικείμενο που πρόκειται να εξαχθεί (άρθρο 100, παράγραφος 1, στοιχείο β) του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#))
- ✓ Ένας εξαγωγέας που προγραμματίζει την εξαγωγή προς μία τρίτη χώρα, επικοινωνεί έγκαιρα με την αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου της εν λόγω χώρας (η αναζήτηση του υπεύθυνου για κάθε χώρα μπορεί να γίνει κάνοντας χρήση της ιστοσελίδας της Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας των Φυτών - <https://www.ippc.int/en/countries/>) για να λάβει τις επίσημες φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις όπως εκάστοτε ισχύουν, και στη συνέχεια τις γνωστοποιεί στην οικεία υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου της χώρας μας. Η Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής μπορεί να επικοινωνεί με την αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου μιας τρίτης χώρας (NPPO) σε εξαιρετικές ή και σε άλλες περιπτώσεις που αυτό κρίνεται απαραίτητο.

3.3.4. Πηγές πληροφόρησης για την πιστοποίηση της συμμόρφωσης με τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της οικείας τρίτης χώρας

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#) οι σχετικές πληροφορίες μπορεί να προέρχονται από μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες πηγές, κατά περίπτωση:

- i. Τις επιθεωρήσεις, δειγματοληψίες και δοκιμές των εν λόγω φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων ή του τόπου παραγωγής τους και του περιγυρού του·

- ii. Τα αποτελέσματα των «επισκοπήσεων», όπως προβλέπονται στα άρθρα 22, 24 και 34 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#)
- iii. Το φυτοϋγειονομικό διαβατήριο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 78 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#), που συνοδεύει τα εν λόγω φυτά, φυτικά προϊόντα ή άλλα αντικείμενα, όταν το φυτοϋγειονομικό διαβατήριο βεβαιώνει τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων από την αρμόδια αρχή·
- iv. Τη σήμανση του ξύλινου μέσου συσκευασίας, όπως αναφέρεται στο άρθρο 96 παράγραφος 1 ή τις βεβαιώσεις του άρθρου 99 παράγραφος 1· του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#)
- v. Τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο προεξαγωγικό πιστοποιητικό που αναφέρεται στο άρθρο 102 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#)
- vi. Τις επίσημες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο πιστοποιητικό φυτοϋγείας το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 71 του Κανονισμού [\(ΕΕ\) 2016/2031](#), όταν τα εν λόγω φυτά, φυτικά προϊόντα ή άλλα αντικείμενα έχουν εισέλθει στην επικράτεια της Ένωσης από τρίτη χώρα

3.3.5. Οι προβλεπόμενοι επίσημοι έλεγχοι

Εφόσον η φυτοϋγειονομική νομοθεσία όπως ισχύει της χώρας εισαγωγής απαιτεί μία αποστολή από τη χώρα μας να συνοδεύεται με ένα «Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας για εξαγωγή» ή ένα «Πιστοποιητικό Φυτοϋγείας για επανεξαγωγή», οι επίσημοι έλεγχοι στην εν λόγω αποστολή είναι οι εξής:

3.3.5.1. Ο έλεγχος των εγγράφων

Διενεργείται έλεγχος των συνοδευτικών εγγράφων που αφορούν την αποστολή και έχει σκοπό να διασφαλίζεται:

- ✓ η πληρότητα (π.χ. στοιχεία εξαγωγέα)
- ✓ η συνέπεια (π.χ. είδος, ποσότητα προϊόντος, είδος συσκευασίας, κτλ)
- ✓ η ακρίβεια (π.χ. καταγωγή, συσκευασία)
- ✓ η ισχύς και η μη παραποίηση τους

Παραδείγματα εγγράφων που μπορεί να σχετίζονται με μία αποστολή είναι τα εξής:

- τα τιμολόγια

- οι σημάνσεις
- η έκθεση ελέγχου στον αγρό ή στο θερμοκήπιο
- οι καταχωρήσεις των συσκευασιών
- η έκθεση του επίσημου εργαστηρίου
- άλλα εμπορικά έγγραφα

3.3.5.2. Ο έλεγχος ταυτότητας

Ο έλεγχος της ταυτότητας έχει σκοπό να διαπιστώνεται ότι η αποστολή περιγράφεται με ακρίβεια στα έγγραφα του προηγούμενου κεφαλαίου.

3.3.5.3. Ο φυτοϋγειονομικός έλεγχος

Ο φυτοϋγειονομικός έλεγχος περιλαμβάνει τα εξής:

1) Το μακροσκοπικό έλεγχο

Διενεργείται σε όλες τις παρτίδες της αποστολής για να διαπιστώνονται τα συμπτώματα, τα σημεία και η παρουσία ή μη των σχετικών επιβλαβών οργανισμών. Για το σκοπό αυτό η υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου απαιτείται να διαθέτει τουλάχιστον:

- τον απαραίτητο εξοπλισμό και τα υλικά για τη δειγματοληψία. Ανάλογα με την περίπτωση ο εξοπλισμός μπορεί να περιλαμβάνει π.χ. μεγεθυντικούς φακούς, στερεοσκόπιο, μικροσκόπιο, μετρητή υγρασίας του ξύλου, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, τα μέσα λήψης των δειγμάτων, υλικά συσκευασίας – αποστολής των δειγμάτων, ψυγείο διατήρησης των δειγμάτων πριν την αποστολή και απολυμαντικά υλικά
- την ελάχιστη υποδομή
  - κατάλληλο χώρο ελέγχου
  - επαρκή φωτισμό
  - τράπεζα ελέγχου

2) Τη δειγματοληψία για εργαστηριακή ανάλυση

Διενεργείται επίσημη δειγματοληψία, όπου ενδείκνυται, για εργαστηριακή ανάλυση ώστε να διαπιστώνεται ή να επιβεβαιώνεται η παρουσία ή μη των σχετικών επιβλαβών οργανισμών. Για τη διαπίστωση τυχόν λανθάνουσας προσβολής λαμβάνεται μικρός αριθμός δειγμάτων. Τα επίσημα εργαστήρια

συντάσσουν τις σχετικές οδηγίες προς τις υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου για:

- i. τη δειγματοληψία
- ii. τη συσκευασία.
- iii. τη σήμανση
- iv. την αποστολή των δειγμάτων στο επίσημο εργαστήριο.

Για την ταχεία ταυτοποίηση των επιβλαβών οργανισμών, η υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου και το επίσημο εργαστήριο, μπορούν να κάνουν χρήση του διαδικτύου για ταχεία ανταλλαγή φωτογραφιών σε ψηφιακή μορφή.

3) Ενημέρωση των υπόχρεων για τη διενέργεια των προβλεπόμενων ελέγχων

Οι υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου συντάσσουν σχετικές οδηγίες που απευθύνονται στους υπόχρεους (παραγωγούς, συσκευαστές, εξαγωγείς) και στο εργατικό προσωπικό τους, τις οποίες θα πρέπει να συμβουλευόμαστε κατά τη διαδικασία της παραγωγής, συγκομιδής, διαλογής, συσκευασίας και εξαγωγής των φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων. Οι εν λόγω οδηγίες μπορούν να περιλαμβάνουν περιγραφή των σχετικών επιβλαβών οργανισμών, των συμπτωμάτων και των σημείων καθώς και των μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται για την αποφυγή της διάδοσης των σχετικών επιβλαβών οργανισμών. Οι οδηγίες πάντοτε συνοδεύονται με αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες των σχετικών επιβλαβών οργανισμών και των συμπτωμάτων / σημείων. Η σύνταξη των εν λόγω οδηγιών γίνεται σε συνεργασία με το αρμόδιο εργαστήριο και μπορούν να καταχωρίζονται σε ηλεκτρονική μορφή στο διαδικτυακό τόπο (site) του ΜΦΙ για χρήση από τους ενδιαφερόμενους, αδαπάνως.

3.3.5.4. Η εντατικοποίηση των ελέγχων

Στην περίπτωση που για μία επιχείρηση παραγωγής ή/και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού, μία περιοχή, ένα συσκευαστήριο ή ένα εξαγωγέα, μετά από επίσημο έλεγχο, διαπιστώνονται επαναλαμβανόμενες περιπτώσεις μη συμμόρφωσης προς τις ισχύουσες φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της χώρας εισαγωγής, μεταξύ των άλλων μέτρων που λαμβάνονται, μπορεί να αυξάνεται η ένταση και η συχνότητα των επισήμων ελέγχων, ιδίως η λήψη μεγαλύτερου αριθμού δειγμάτων για εργαστηριακή ανάλυση.

3.3.5.5. Ο τόπος διενέργειας των προβλεπόμενων επισήμων ελέγχων

Οι προβλεπόμενοι επίσημοι έλεγχοι διενεργούνται από τις οικείες υπηρεσίες φυτοϋγειονομικού ελέγχου στον τόπο ελέγχου (επιθεώρησης) που μπορεί να είναι :

- ο τόπος παραγωγής
- ο τόπος της διαλογής ή της συσκευασίας, εφόσον ενδείκνυται
- ο τόπος της μεταχείρισης – χειρισμού

3.3.5.6. Η ελάχιστη υποδομή στον τόπο ελέγχου

Στην υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου εξασφαλίζεται η ελάχιστη υποδομή, που απαιτείται για τη διενέργεια των προβλεπόμενων επισήμων ελέγχων, από τον κάτοχο του που είναι :

- ✓ ο κατάλληλος χώρος ελέγχου
- ✓ ο επαρκής φωτισμός
- ✓ η τράπεζα ελέγχου

3.3.5.7. Γενική διαδικασία επιθεώρησης σύμφωνα με το πρότυπο [PM 3/29\(1\)](#)

α/α	Απαιτήσεις
Σημεία ελέγχου πριν από την επίσημη επιθεώρηση	
1	Με βάση την αίτηση του επαγγελματία και σύμφωνα με τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της χώρας που πρόκειται να γίνει η εξαγωγή, ποιος είναι ο κατάλογος των οργανισμών που πρέπει να καλύπτονται από το πιστοποιητικό φυτοϋγείας?
1.1	Ποιοι οργανισμοί μπορούν να πιστοποιηθούν ότι δεν εμφανίζονται στη χώρα / περιοχή / τόπο παραγωγής?
1.2	Για ποιους οργανισμούς απαιτείται η περιοχή που θα είναι απαλλαγμένη από την παρουσία τους να είναι μεγαλύτερη από τα στενά όρια του τόπου παραγωγής?
1.3	Για ποιους οργανισμούς απαιτείται εργαστηριακή εξέταση?
1.3.1	Δειγματοληψία και εργαστηριακός έλεγχος των φυτών
1.3.2	Δειγματοληψία και εργαστηριακός έλεγχος των μητρικών φυτών από τα οποία θα προέρχεται η αποστολή
1.4	Η επιχείρηση χρησιμοποιεί αποκλειστικά αποστειρωμένα καλλιεργητικά υποστρώματα?
1.4.1	Στην περίπτωση που δεν χρησιμοποιούνται αποστειρωμένα καλλιεργητικά υποστρώματα, μήπως είναι απαραίτητη η δειγματοληψία και ο εργαστηριακός τους έλεγχος?
1.4.2	Μήπως απαιτείται δειγματοληψία και εργαστηριακός έλεγχος του καλλιεργητικού

	υποστρώματος μετά τη φύτευση ή μετά τη συγκομιδή?
1.5	Για ποιους οργανισμούς απαιτείται μόνο οπτική επιθεώρηση (και ίσως εργαστηριακή επιβεβαίωση)?
1.5.1	Για ποιους οργανισμούς απαιτούνται επιθεωρήσεις κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου; Υπάρχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις σχετικά με το χρόνο επιθεώρησης ή το στάδιο ανάπτυξης των φυτών (π.χ. πριν την άνθηση, μετά την άνθηση, κ.ο.κ.)
1.5.2	Για ποιους οργανισμούς ο απαιτούμενος έλεγχος απαιτείται να γίνεται αποκλειστικά και μόνο πριν την εξαγωγή στην οικεία τρίτη χώρα?
1.6	Μήπως για κάποιους οργανισμούς απαιτείται:
1.6.1	Επιθεώρηση των μητρικών φυτών ή των φυτών που πρόκειται να εξαχθούν για περισσότερες από μία καλλιεργητικές περιόδους
1.6.2	Τα φυτά να προέρχονται από υλικό που διατηρήθηκε υπό συγκεκριμένες συνθήκες και πιστοποιήθηκε για την απουσία συγκεκριμένων οργανισμών, όπως απαιτείται στο σημείο 1.3.2?
2	Που θα πρέπει να έχουν καλλιεργηθεί τα φυτά πριν την εξαγωγή τους?
2.1	Εάν όλα τα φυτά δεν είχαν καλλιεργηθεί σε μία κοινή τοποθεσία, ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται για να διασφαλιστεί ότι μια μικτή αποστολή μπορεί να θεωρηθεί ως ενιαία?
2.2	Μπορούν να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις που αφορούν τον έλεγχο των φυτών για περισσότερες από μία καλλιεργητικές περιόδους?
2.2.1	Ποια είναι η προέλευση του μητρικού υλικού σε επίπεδο περιοχής, χώρας και ηπείρου?
2.2.2	Μήπως υπάρχουν επιπρόσθετοι οργανισμοί που πρέπει να καλύπτονται από το πιστοποιητικό φυτοϋγείας λόγω του σημείου 2.2.1?
2.2.3	Πως μπορούν να τεκμηριωθούν συγκεκριμένες απαιτήσεις (τα φυτά είναι απαλλαγμένα από συγκεκριμένους οργανισμούς, π.χ. ιούς, έντομα, κτλ) όσον αφορά τη φυτοϋγεία του υλικού που πρόκειται να εξαχθεί?
3	Προετοιμάστε ένα χρονοδιάγραμμα για την επιθεώρηση των φυτών που βρίσκονται σε ενεργή ανάπτυξη (βλ. 1.5.1) και την επιλογή των δειγμάτων για εργαστηριακές δοκιμές (1.3.1 και 1.3.2):
3.1	Νεαρά βλαστικά τμήμα (π.χ. φύλλα, μίσχοι, στελέχη, κτλ)
3.2	Φυτά στο στάδιο της άνθησης
3.3	Φυτά στο στάδιο της καρποφορίας
3.4	Φυτά που προσεγγίζουν τη ληθαργική φάση
4	Ποιες ειδικές μεταχειρίσεις απαιτούνται από τη χώρα στην οποία πρόκειται να γίνει η εξαγωγή? (εφαρμόζεται σε καρπούς) (βλ. άρθρο 71 Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625)
4.1	Ποιες ειδικές μεταχειρίσεις έχουν ήδη γίνει?
4.2	Ποιες ειδικές μεταχειρίσεις απαιτούνται να γίνουν ακόμα πριν την εξαγωγή του φορτίου?
4.3	Μήπως η εφαρμογή συγκεκριμένων μεταχειρίσεων μπορεί να οδηγήσει στην αποφυγή ενδεδειγμένης επιθεώρησης για κάποιο ή κάποιους οργανισμούς?
5	Σε ποιο μέρος θα πραγματοποιηθεί η πιστοποίηση του φορτίου πριν την εξαγωγή? Υπάρχουν εκεί διαθέσιμες εγκαταστάσεις για:
5.1	Τη διενέργεια υποκαπνισμού ή άλλων μεταχειρίσεων που απαιτείται να γίνουν

	πριν την εξαγωγή
5.2	Τη διενέργεια της επιθεώρησης και την τελική πιστοποίηση του φορτίου
Στον τόπο παραγωγής	
6	Είναι εντάξει οι έλεγχοι που αφορούν τα σημεία 1.1, 1.2, 1.4.1, 1.6.1 και 1.6.2?
7	Ελέγξτε τη γενική κατάσταση του τόπου παραγωγής σημειώνοντας:
7.1	Τα φυτά που προορίζονται για εξαγωγή
7.2	Άλλα φυτά για τα οποία ενδέχεται να απαιτείται να γίνει επιθεώρηση, έτσι ώστε να μπορέσει να επιβεβαιωθεί ότι ο τόπος παραγωγής είναι όντως απαλλαγμένος από οργανισμούς καραντίνας
7.3	Φυτά που βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με τα φυτά που προορίζονται για εξαγωγή, συμπεριλαμβανομένων ενδεχομένως και εκείνων που βρίσκονται εκτός των ορίων του τόπου παραγωγής
8	Ολοκληρώθηκε ο έλεγχος και η δειγματοληψία του εδάφους ή των καλλιεργητικών υποστρωμάτων (βλ. 1.4.1 και 1.4.2)
9	Είναι επαρκής η μέθοδος αποστείρωσης του εδάφους και των καλλιεργητικών υποστρωμάτων? Τηρούνται επαρκή μέτρα για την αποφυγή επιμόλυνσης μετά την αποστείρωση?
10	Είναι ικανοποιητικό το πρόγραμμα εφαρμογής των συνιστώμενων μεταχειρίσεων? (βλ. 4.3)
Επιθεώρηση κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου	
11	Εκτός και εάν ορίζεται διαφορετικά από τους κανονισμούς της χώρας εισαγωγής, το ακόλουθο πρόγραμμα θα πρέπει να υιοθετηθεί για ομοιόμορφες παρτίδες φυτών (δηλαδή φυτά που αναπτύσσονται σε έναν μόνο τόπο, ενός μόνο είδους, μίας μόνο ποικιλίας, μίας μόνο επιλογής ή κλώνου και μίας μόνο προέλευσης)
11.1	Πριν από την επιθεώρηση μεμονωμένων φυτών κάντε μια γενική εκτίμηση της παρτίδας, σημειώνοντας τμήματά της με ανομοιόμορφη ανάπτυξη ή γενικά με έλλειψη ομοιομορφίας
11.2	Εξετάστε λεπτομερώς μερικά φυτά που επιλέχθηκαν, τόσο τυχαία, όσο και από τα τμήματα που αναφέρονται στο σημείο 11.1
11.2.1	Ποιο είναι το εύρος των επιβλαβών οργανισμών ή των συμπτωμάτων που υπάρχουν στο υπέργειο τμήμα των φυτών, όπως επίσης και στο ριζικό τους σύστημα (εφόσον απαιτείται)?
11.2.2	Μήπως κάποιος από τους παραπάνω οργανισμούς (βλ. 11.2.1) είναι οργανισμός καραντίνας ή η παρουσία του ανιχνεύεται σε επίπεδα που δεν μπορεί να βεβαιωθεί στο πιστοποιητικό φυτοϋγείας ότι η συγκεκριμένη παρτίδα φυτών είναι «ουσιαστικά απαλλαγμένη από επιβλαβείς οργανισμούς»?
11.2.3	Μήπως για κάποιους από τους παραπάνω οργανισμούς (βλ. 11.2.1) απαιτείται εργαστηριακή ανάλυση (προχωρήστε στην πρόποσα δειγματοληψία)?
11.2.4	Μήπως η παρουσία επιβλαβών οργανισμών (οι οποίοι όμως δεν θεωρούνται οργανισμοί καραντίνας) ή η κατάσταση των φυτών (από την επίδραση αβιοτικών καταπονήσεων ή μη ενδεδειγμένων καλλιεργητικών πρακτικών) καθιστά αδύνατη την επιθεώρηση της παρτίδας για οργανισμούς καραντίνας?
11.3	Τέλος, κάντε μια ενδελεχή οπτική επιθεώρηση μεμονωμένων φυτών
11.3.1	Σε μικρές παρτίδες φυτών η οπτική επιθεώρηση γίνεται σε όλα ανεξαιρέτως τα φυτά που την απαρτίζουν
11.3.2	Σε μεγάλες παρτίδες φυτών επιλέξτε με τυχαίο τρόπο έναν ορισμένο αριθμό φυτών

	<p>βάσει της επικινδυνότητας της παρτίδας. Σαν οδηγός, η επιλογή 300 φυτών μπορεί εξασφαλίσει με αξιοπιστία 95% επίπεδο παρουσίας προσβεβλημένων φυτών ίσο ή μεγαλύτερο από 1%, ενώ αν επιλέξουμε 3.000 φυτά, τότε με την ίδια αξιοπιστία (95%) το επίπεδο ανίχνευσης μπορεί να προσεγγίσει το 0,1%. Όταν η παρτίδα αφορά φυτά που αναπτύσσονται σε φυτοδοχεία, τότε επιλέγονται μεμονωμένα φυτά. Αν όμως τα προς επιθεώρηση φυτά καλλιεργούνται στο έδαφος, τότε ο συνολικός αριθμός που θα επιλεγεί καλό είναι να έχει προέλθει από 10-20 υπό-παρτίδες / υπό-ομάδες φυτών. Κάθε μία από αυτές τις υπό-παρτίδες / υπό-ομάδες φυτών μπορεί να αφορά για παράδειγμα έναν ορισμένο αριθμό φυτών από ένα συγκεκριμένο τμήμα της γραμμής φύτευσης</p>
Τελικοί έλεγχοι και επιθεώρηση πριν την εξαγωγή	
12	Είναι εντάξει οι έλεγχοι που αφορούν τα σημεία 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5.1, 1.6, 2.1, 2.2, 2.2.2, 2.2.3, 4.2, και 4.3?
13	Είναι εντάξει τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου (σημεία 7 – 11)?
14	Οι υποδομές που υπάρχουν στο σημείο ελέγχου είναι ικανοποιητικές έτσι ώστε να μην επηρεαστεί αρνητικά η αποτελεσματικότητα του ελέγχου?
15	Προχωρήστε στον έλεγχο του φορτίου ακολουθώντας τις διαδικασίες που παρουσιάστηκαν στα σημεία 11.1 – 11.3.2, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα σημεία 11.3.1 και 11.3.2.
16	Όταν για τη διενέργεια των επιθεωρήσεων είναι αναγκαίο το άνοιγμα σφραγισμένων συσκευασιών, τότε στη συνέχεια θα πρέπει να σφραγίζονται υπό επίσημη επίβλεψη.
17	Αν έχουν γίνει ή έχουν κανονιστεί να γίνουν όλες οι διαδικασίες που αφορούν την ειδική μεταχείριση του φορτίου. (εφαρμόζεται σε καρπούς) (βλ. άρθρο 71 Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625)
18	Είναι σωστές οι καταχωρίσεις, καθώς και οι πρόσθετες δηλώσεις (Additional declaration) στο πιστοποιητικό φυτοϋγείας?
19	Εφόσον είναι απαραίτητο, έχει ολοκληρωθεί η επίσημη σφράγιση του φορτίου?

4. Ολοκλήρωση ελέγχων

Οι διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την ολοκλήρωση των ελέγχων είναι οι εξής:

- ✓ Επιβεβαιώστε στον επαγγελματία το σκοπό για τον οποίο πραγματοποιήθηκε ο επίσημος έλεγχος.
- ✓ Παρουσιάστε μία περίληψη του ελέγχου με έμφαση στα θετικά σημεία.
- ✓ Εξηγήστε τις μη-συμμορφώσεις που εντοπίστηκαν, καθώς και τα σημεία που χρειάζονται βελτίωση ή οδηγούν στην επιβολή κυρώσεων σύμφωνα με τη φυτοϋγειονομική νομοθεσία.
- ✓ Αναφέρετε λεπτομερώς τα διορθωτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν από την επιχείρηση.
- ✓ Συζητήστε τυχόν παρατηρήσεις ή άλλες ανησυχίες.
- ✓ Συμφωνήστε σε ένα χρονοδιάγραμμα για την υιοθέτηση και εφαρμογή των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων από την επιχείρηση.
- ✓ Συμπληρώστε το έντυπο ελέγχου και ζητήστε από τον υπεύθυνο της επιχείρησης ή τον νόμιμο εκπρόσωπό της να το υπογράψει. Σε περίπτωση άρνησης υπογραφής, καταχωρίστε τη σχετική επισήμανση στο έντυπο ελέγχου.
- ✓ Συζητήστε την ημερομηνία για τον επόμενο έλεγχο. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει τη διενέργεια επίσημων ελέγχων χωρίς προειδοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 4 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2017/625](#).
- ✓ Η συνάντηση ολοκληρώνεται αφού πρώτα οι Επίσημοι Υπάλληλοι Φυτοϋγειονομικών Υπηρεσιών (ΕΥΦΥ) ευχαριστήσουν το προσωπικό της μονάδας για τη βοήθεια και τη συνεργασία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κρίσιμες μη συμμορφώσεις

Εντοπισμός επιβλαβών οργανισμών καραντίνας ή ενωσιακών ρυθμιζόμενων οργανισμών μη καραντίνας (πάνω από τα αποδεκτά όρια), είτε σε φορτίο που έχει διακινηθεί από την επιχείρηση, είτε κατά τον επίσημο έλεγχο της επιχείρησης από τις αρμόδιες αρχές.

Αδυναμία αναγνώρισης από το αρμόδιο προσωπικό της επιχείρησης των επιβλαβών οργανισμών καραντίνας και των ενωσιακών ρυθμιζόμενων οργανισμών μη καραντίνας που προσβάλλουν τα φυτικά είδη που παράγονται ή διακινούνται από τη συγκεκριμένη επιχείρηση.

Μη λήψη άμεσων μέτρων μετά τον εντοπισμό επιβλαβών οργανισμών καραντίνας και ενωσιακών ρυθμιζόμενων οργανισμών μη καραντίνας.

Μη γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές, όσον αφορά την υπόνοια ή τη διαπίστωση για πιθανή ύπαρξη οργανισμών: α) που ανήκουν στο παράρτημα II του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/2072](#) (κατάλογος των ενωσιακών επιβλαβών καραντίνας), β) που αναφέρονται στο άρθρο 6 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) (επιβλαβείς οργανισμοί προτεραιότητας – βλέπε τον κατάλογο που έχει καταρτιστεί από τον [Κανονισμό \(ΕΕ\) 2019/1702](#)) και γ) που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 2 του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/2031](#) (επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας που δεν είναι καταγεγραμμένοι ως ενωσιακοί επιβλαβείς οργανισμοί καραντίνας).

Πλημμελής εφαρμογή μέτρων υγιεινής.

Η επιχείρηση λειτουργεί χωρίς την παρουσία προσωπικού που να είναι καταρτισμένο σε θέματα φυτοϋγείας και φυτοπροστασίας.

Απουσία διαδικασίας σύμφωνα με την οποία τα εισερχόμενα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα τοποθετούνται σε καραντίνα για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι να διαπιστωθεί αν φέρουν ή είναι προσβεβλημένα από επιβλαβείς οργανισμούς.

Η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί συστηματικούς ελέγχους στα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα κατά την είσοδο και έξοδό τους από τις εγκαταστάσεις της.

Μη εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που έχουν επιβληθεί από τις αρμόδιες αρχές.

Μη τήρηση αρχείων όσον αφορά την καταγωγή των φυτών

Εξαγωγή σε τρίτη χώρα μη επιλέξιμων φυτικών ειδών ή γενικά φυτών που δεν πληρούν τις φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της.

Απουσία αναγραφής της επιστημονικής ονομασίας των φυτών στα έγγραφα που συνοδεύουν τις αποστολές.

Ασυνέπεια στη διατήρηση αρχείων σχετικά με τις φυτοπροστατευτικές επεμβάσεις.

Δεν εφαρμόζεται διαδικασία που να επιτρέπει την ιχνηλάτηση κάθε παρτίδας ενός φορτίου.

Διακίνηση φυτών εντός της Ένωσης χωρίς να συνοδεύονται από έγκυρα φυτοϋγειονομικά διαβατήρια.

Εντοπισμός τουλάχιστον δύο (2) σημαντικών μη συμμορφώσεων κατά τη διάρκεια ενός (1) επίσημου ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές.

Σημαντικές μη συμμορφώσεις

Αδυναμία υιοθέτησης ενός αποτελεσματικού προγράμματος φυτοπροστασίας.

Τα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα στα οποία έχει γίνει επιθεώρηση πριν την έξοδό τους από τη επιχείρηση διατηρούνται στο ίδιο μέρος με φυτά που δεν έχουν ελεγχθεί.

Ασυνέπεια στη διατήρηση αρχείων σχετικά με την επιθεώρηση του φυτικού υλικού.

Δεν υπάρχει αντικαταστάτης του υπεύθυνου φυτοπροστασίας και φυτοϋγείας της επιχείρησης.

Αδυναμία διαχείρισης των κοινών παθογόνων και εχθρών.

Δεν υπάρχει επαρκής και κατάλληλος εξοπλισμός, καθώς και εκπαιδευτικά εγχειρίδια (οδηγοί αναγνώρισης εχθρών & ασθενειών σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή) για την ανίχνευση, τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των επιβλαβών οργανισμών.

Δεν υπάρχει επαρκής και κατάλληλος εξοπλισμός για τη διενέργεια των φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων και την προστασία των χρηστών.

Απουσία διαδικασιών για τους επισκέπτες που να στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου μεταφοράς και διάδοσης επιβλαβών οργανισμών.

Αδυναμία έγκαιρης εφαρμογής διορθωτικών μέτρων μετά από εντολή του υπεύθυνου φυτοπροστασίας και φυτοϋγείας της επιχείρησης.

Δεν υπάρχει επικαιροποιημένη λίστα με το προσωπικό και τις αρμοδιότητές του.

Εντοπίστηκαν τουλάχιστον τρεις (3) ήσσονος σημασίας μη συμμορφώσεις κατά τη διάρκεια ενός (1) επίσημου ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές.

Η επιχείρηση δεν παρέχει κατάλληλη εκπαίδευση στο προσωπικό.

Έσσοнос σημασίας μη συμμορφώσεις

Ο διαχωρισμός των προσβεβλημένων (από κοινά παθογόνα και εχθρούς) από τα υγιή φυτά δεν είναι επαρκής.

Αδυναμία αποτελεσματικής απόρριψης των φυτών που είναι προσβεβλημένα από κοινά παθογόνα και εχθρούς.

Αδυναμία ανίχνευσης και καταγραφής κοινών παθογόνων ή εχθρών όταν βρίσκονται σε μικρούς πληθυσμούς ή προκαλούν χαμηλά επίπεδα προσβολής.

Ασυνέπεια στη διατήρηση αρχείων σχετικά με την εκπαίδευση του προσωπικού.

Αδυναμία διενέργειας εσωτερικών ελέγχων (internal audits).

Τα αρχεία και οι αναφορές δεν φέρουν υπογραφή και ημερομηνία.

Δεν τηρούνται αρχεία σχετικά με την επιθεώρηση των φορτίων που εισέρχονται και εξέρχονται από την επιχείρηση.